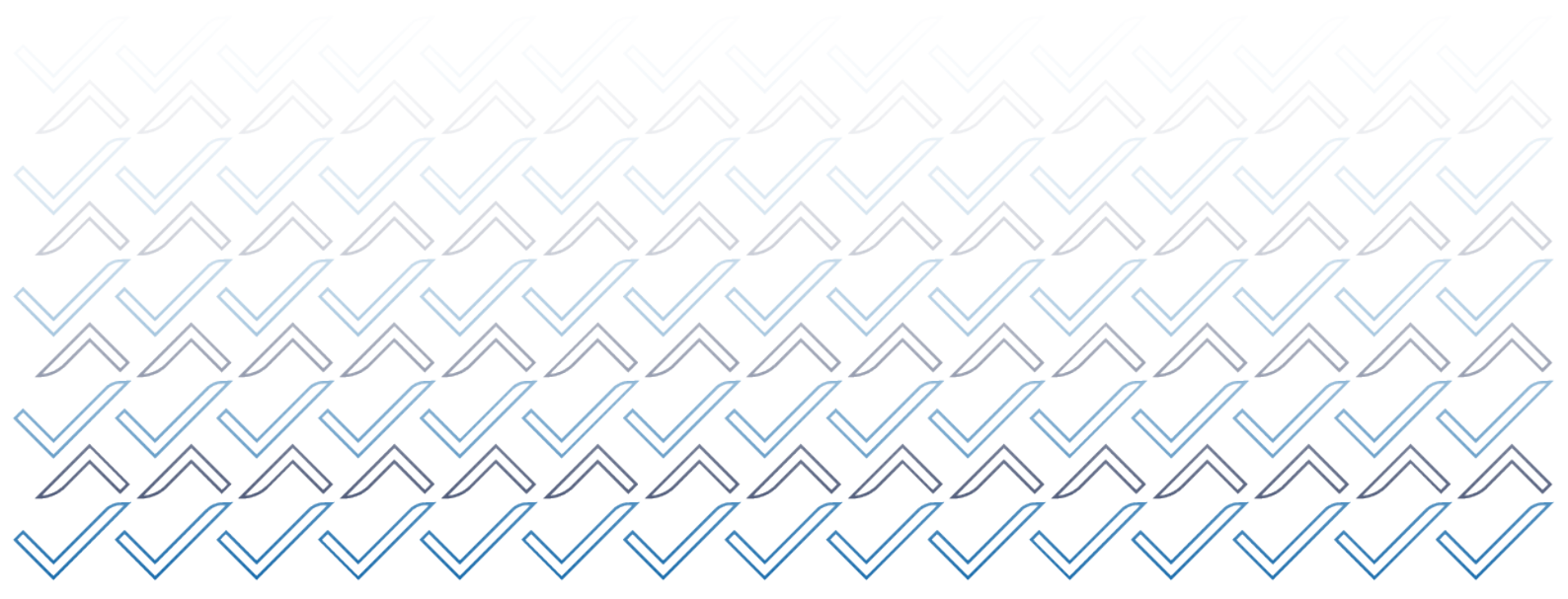

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS VALDYMO IR ATSAKOMYBIŲ SISTEMA

2024 m. sausio 30 d.

Nr. VAE-1

Valstybės kontrolė – aukščiausioji valstybinio audito institucija – prižiūri, ar teisėtai ir efektyviai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas. Valstybės kontrolė, teikdama audito pastebėjimus ir rekomendacijas, skatina teigiamą ir veiksmingą valstybinio audito poveikį valstybės finansų valdymo ir kontrolės sistemai bei į rezultatus ir visuomenės poreikius orientuotam viešajam valdymui. Daugiau apie Valstybės kontrolės veiklą ir valstybinio audito rezultatus – interneto svetainėje www.valstybeskontrolė.lt.

Audito grupė: Vilma Maslauskienė (departamento vadovė), Rasa Pupeikytė-Usačiova (grupės vadovė), Gražina Voitkevičienė, Agnė Gaurilčikaitė, Laisvydas Liaudanskas, Robertas Staugaitis.

Valstybinio audito ataskaita pateikta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai, Lietuvos Respublikos Seimo Audito ir Kaimo reikalų komitetams, Lietuvos Respublikos Vyriausybei.

TURINYS

PAGRINDINIAI FAKTAI	4
SANTRAUKA	5
ĮŽANGA	10
AUDITO REZULTATAI	12
1. IŠŠŪKIS MINISTERIJAI – ĮGYVENDINTI STRATEGINIO VALDYMO POKYČIUS	12
1.1. Pažangos priemonių planavimas tobulintinas	12
1.2. Tęstinės veiklos uždavinių ir rodiklių nustatymas bei įgyvendinimas turi trūkumų	14
1.3. Žemės ūkio gamtinės rizikos valdomos nepakankamai	17
2. MINISTERIJOS POLITIKOS FORMAVIMAS NEPAKANKAMAI REZULTATYVUS	19
2.1. Ministerijos teisėkūros procesas tobulintinas	19
2.2. Ministerija imasi priemonių mažinti administracinę naštą, tačiau jų nepakanka	24
2.3. Neatliktas Kaimo plėtros programos poveikio vertinimas	27
2.4. Trūksta socialinių partnerių įtraukimo į politikos formavimą	30
2.5. Ministerija turėtų nustatyti pavaldžioms įstaigoms veiklos kokybinius rodiklius ir teikti grįžtamąjį ryšį	32
REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS	34
PRIEDAI	39
1 priedas. Santrumpos ir sąvokos	39
2 priedas. Audito apimtis ir metodai	40
3 priedas. Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys	43
4 priedas. Pažangos priemonių asignavimai ir įgyvendinimas	46
5 priedas. Poveikio rodiklių įgyvendinimas	47
6 priedas. Ministerijos tęstinės veiklos stebėsenos rodiklių įgyvendinimas	49
7 priedas. Nuo meteorologinių rizikų apdraustų pasėlių ir augalų plotai, kompensacijos	50
8 priedas. ŽŪM, NMA ir ŽŪDC metodinė ir informacinė pagalba savivaldybėms administruojant ES paramos priemones	52

PAGRINDINIAI FAKTAI

30,8 mln. Eur

skirta Žemės ūkio ministerijos išlaidoms
2020–2022 m.

3 įstaigos

pavaldžios Žemės ūkio ministerijai.

148,8 tūkst.

žemės ūkio valdų valdytojų registruota
Lietuvoje 2023-01-01.

111 rodiklių

vidutiniškai 2020–2022 m. suplanuota
įgyvendinti atliekant Žemės ūkio ministerijos
tęstinę veiklą.

20 proc.

vidutiniškai kasmet 2020–2022 m. tęstinės
veiklos rodiklių planuotų reikšmių
ministerija nepasiekė (taikoma 10 proc.
tolerancijos riba).

66 proc.

jau patvirtintų Kaimo plėtros programos
taisyklių keistos 2, o 11 proc. – 3 arba 4
kartus per 2022 m.

0,74 proc.

pasėlių ir augalų bendro ploto apdrausta
nuo vienos didžiausių rizikų – sausros –
2022 m.

38 proc.

ministerijos darbo grupių, skirtų politikos
formavimui, yra įtraukti socialiniai
partneriai.

4,94 proc.

pareiškėjų (ūkininkų ir žemės ūkio
bendrovių) savarankiškai deklaravo žemės
ūkio naudmenas ir pasėlius 2023 m.

SANTRAUKA

Audito svarba

Žemės ūkio sektorius atlieka reikšmingas ekonominę, socialinę, aplinkosauginę ir etnokultūrinę funkcijas, be to, tai ypač svarbi šalies ūkio šaka¹. Lietuvoje šis sektorius kartu su miškininkyste ir žuvininkyste 2022 m. sukūrė 4 proc. bendrojo vidaus produkto². 2022 m. pabaigoje šalyje buvo įregistruoti 1 732 juridiniai ir 147 092 fiziniai žemės ūkio valdų valdytojai, bendrai valdę 152 732 žemės ūkio valdas, kurios apėmė 2 894 535,61 ha plotą³. Lietuvos žemės ūkio, maisto pramonės ir žuvininkystės sektorių konkurencingumas atsilieka lyginant su Europos Sąjunga. Eurostato duomenimis, Lietuvos pridėtinė vertė žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose per dirbtą valandą yra 11 pozicijų žemesnė, lyginant su ES vidurkiu⁴. Pastebima, jog šiuose sektoriuose veikla plėtojama per mažai taikant tvarios bioekonomikos principus, o trumpųjų tiekimo grandinių sistema – neveiksminga⁵.

Lietuvos XVIII Vyriausybės programoje ir 2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane numatyta stiprinti žemės ir maisto ūkio pridėtinę vertę ir konkurencingumą, plėtoti tvarias žemės ūkio, akvakultūros ir maisto gamybos sistemas, didinti kaimo patrauklumą. Už šių iniciatyvų įgyvendinimą atsakinga Žemės ūkio ministerija, kuri formuoja, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja valstybės politiką kaimo plėtros, žemės ir maisto ūkio srityse. Politikos formavimo pavestose valstybės valdymo srityse, jos įgyvendinimo organizavimo ir kontrolės rezultatyvumas priklauso nuo informacijos valdymo, atsakomybių paskirstymo, veiklos planavimo, vykdymo organizavimo ir atsiskaitymo sistemų veikimo.

Audito tikslas ir apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar Žemės ūkio ministerijos valdymo ir atsakomybių sistema leidžia užtikrinti efektyvią veiklą ir rezultatus.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ✓ ar ministerijos strateginis valdymas užtikrina nacionalinių tikslų pasiekimą;
- ✓ ar ministerijos politikos formavimas vykdomas efektyviai ir orientuotas į rezultatus;
- ✓ ar ministerijos politikos įgyvendinimo organizavimas yra tinkamas.

¹ Prieiga per internetą: https://lithuania.representation.ec.europa.eu/strategija-ir-prioritetai/pagrindines-es-politikos-kryptys-lietuvai/zemes-ukis_lt (žiūrėta 2023-12-08).

² Prieiga per internetą: [BVP | Lietuvos bankas \(lb.lt\)](https://www.bvp.lt/) (žiūrėta 2023-12-14).

³ VĮ Žemės ūkio duomenų centro informacija.

⁴ Vyriausybės 2022-02-23 nutarimu Nr. 148 patvirtinta 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Žemės ūkio ministerijos žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės plėtros programa.

⁵ Ten pat.

Audituojamas subjektas – Žemės ūkio ministerija, kuri formuoja valstybės politiką kaimo plėtros, žemės ir maisto ūkio ir kitose srityse⁶.

Audito metu rinkome informaciją iš Nacionalinės mokėjimų agentūros, Žemės ūkio duomenų centro, Finansų ministerijos. Bendravome su Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Centrinės projektų valdymo agentūros atstovais. Apklausėme savivaldybių žemės ūkio skyrių darbuotojus, žemės ūkio srities asociacijų ir Žemės ūkio ministerijos darbuotojus.

Audituojamasis laikotarpis – 2020–2022 m. Siekdami įvertinti tendencijas ir pokyčius, kai kuriais atvejais naudojome ankstesnių ir 2023 m. duomenis.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“ (40 psl.).

Pagrindiniai audito rezultatai

Žemės ūkio ministerijai įgyvendinus strateginio valdymo pokyčius ir tęstinės veiklos tikslus, vykdam taiklesnes priemones administracinės naštos mažinimui ir labiau įtraukus socialinius partnerius į politikos formavimą būtų užtikrinama efektyvesnė ir rezultatyvesnė ministerijos veikla.

1. Strateginis valdymas ministerijoje tobulintinas

- ✓ Ministerija nepasiekė vidutiniškai penktadalio⁷ 2020–2022 m. tęstinės veiklos užsibrėžtų tikslų rodiklių⁸, o priežastys beveik trečdaliu atvejų nenurodytos⁹. Neanalizuodama rodiklių neįgyvendinimo priežasčių, ministerija negali jų eliminuoti ir užtikrinti, kad rodiklių planuojamos reikšmės bus pasiektos ir kitais metais. Be to, ministerijos 2023–2025 m. strateginiame veiklos plane nustatytų poveikio rodiklių nepakanka, kad būtų galima pamatuoti tęstinės veiklos uždavinių įgyvendinimą, nes jų įgyvendinimą parodantys poveikio rodikliai nematuoja visų uždavinyje minimų veiklų (1.2 poskyris, 14 psl.).
- ✓ Įgyvendinant Vyriausybės programos pagrindines iniciatyvas, ministerijai numatytas vienas veiksmų¹⁰ – skatinant žemės ūkio subjektus dalyvauti rizikos valdymo priemonių veikloje, užtikrinti šių priemonių (jų naudos) viešinimą, prireikus tikslinti esamus arba parengti naujus teisės aktus. Viena iš didžiausių žalą žemės ūkio sektoriui sukeliančių meteorologinių rizikų Lietuvoje yra stichinė sausra, tačiau faktiškai nuo jos apdraudžiami tik nedideli pasėlių ir augalų plotai, o nuo 2021 m. stebima mažėjimo

⁶ Taip pat formuoja maisto produktų ir jų žaliavų kokybės, ekologiškų žemės ūkio ir maisto produktų gamybos, Lietuvoje gaminamų produktų konkurencingumo tarptautinėje rinkoje didinimo, žuvininkystės (išskyrus vidaus vandenų žuvų) išteklių naudojimo ir kontrolės (priežiūros), melioracijos, žemės valdų struktūrų gerinimo ir apleistų žemės ūkio paskirties žemės plotų mažinimo, žemės išteklių stebėsenos bei veterinarijos srityje.

⁷ Taikoma Žemės ūkio ministerijos vidinė 10 proc. tolerancijos riba.

⁸ 2020 m. neįgyvendinti 24 (iš 69) rezultato ir produkto rodikliai: 10-ies rodiklių faktinė reikšmė siekė 90-99 proc., 10 – 50-89 proc., 4 – 0-49 proc. 2021 m. neįgyvendinti 26 (iš 99): 10-ies rodiklių faktinė reikšmė siekė 90-99 proc., 7 – 50-89 proc., 9 – 0-49 proc. 2022 m. neįgyvendinti 51 (iš 140): 14 rodiklių faktinė reikšmė siekė 90-99 proc., 21 – 50-89 proc., 16 – 0-49 proc. 2020 m. neįgyvendinti 2 (iš 9) poveikio rodikliai, 2021 m. – 5, 2022 m. – 4.

⁹ 2022 m. 28 proc. neįgyvendintų rodiklių nenurodytos neįgyvendinimo priežastys (taikant 10 proc. tolerancijos ribą). Priežastys nurodytos SVP rodiklių įgyvendinimo ataskaitose, kurios sugeneruotos SIS.

¹⁰ Seimo 2020-12-11 nutarimu Nr. XIV-72 patvirtinta Aštuonioliktosios Vyriausybės programa, 5.9.4 p.

tendencija¹¹, 2022 m. tai sudarė 0,74 proc. Žemės ūkio asociacijos 39 proc. (16 iš 41) nurodė, kad nepakanka arba iš dalies pakanka ministerijos vykdomų mokymų ar konsultacijų pasėlių ir augalų draudimo tema. Dažnėjant ekstremaliems meteorologiniams reiškiniams svarbu ūkininkus konsultuoti draudimo tema, siekiant išvengti galimų nuostolių ūkininkams ir išlaidų valstybės biudžetui (1.3 poskyris, 17 psl.).

2. Ministerijos veikla galėtų būti rezultatyvesnė ir efektyvesnė

- ✓ Teisinio reguliavimo stebėseną yra svarbi siekiant įvertinti teisės aktų taikymo praktiką ir identifikuoti teisinio reguliavimo veikimo sukeltas teigiamas ar neigiamas pasekmes¹². Nuo 2014 m. ministerijoje neatliekama teisinio reguliavimo stebėseną (teisinio reguliavimo poveikio vertinimas). Ministerija nesistemina gautų pareiškimų / siūlymų dėl šio reguliavimo problemų ir negali įvertinti teisės aktų peržiūros poreikio. 44 proc. (18 iš 41) apklaustų žemės ūkio asociacijų nurodė teikusios siūlymų atlikti teisės aktų peržiūrą, tačiau į juos neatsižvelgta. Neatliekant stebėsenos nėra galimybės laiku įvertinti teisinio reguliavimo poveikį ir priimti pagrįstus sprendimus dėl jo tobulinimo (2.1 poskyris, 19 psl.).
- ✓ Du trečdaliai jau patvirtintų Lietuvos kaimo plėtros programos paramos priemonių įgyvendinimo taisyklių 2022 m. keistos 2, o 11 proc. taisyklių – 3 arba 4 kartus. Ministerija nurodo, kad daugeliu atveju pakeitimai buvo tikslinamojo pobūdžio ir įtakos paramos gavėjams ar administratoriams neturėjo. Auditorių vertinimu, pakeitimai turėtų būti atliekami neprasidėjus paraiškų rinkimo procesui, nes tai turi neigiamos įtakos: apsunkina ūkio vystymo planavimą ir didina savivaldybių žemės ūkio specialistų darbo krūvį (2.1 poskyris, 21 psl.).
- ✓ Auditoriai pastebėjo, kad savivaldybėms nemažai metodinės pagalbos veiklų vykdoma nuotoliu, nors jos norėtų, kad mokymai būtų organizuojami gyvai. Du trečdaliai savivaldybių nurodė, jog joms teikiamos metodinės pagalbos, administruojant žemės ūkio paramos priemones, pakanka tik iš dalies arba nepakanka. Įvardijami trūkumai: ne visada laiku organizuojami seminarai, stinga praktinių mokymų. Todėl savivaldybės negali suteikti aktualios informacijos pareiškėjams ir išvengti klaidų administruodamos paramą (2.1 poskyris, 23 psl.).
- ✓ Ministerija gauna pasiūlymų iš asociacijų, organizacijų dėl paramos priemonių taisyklėse numatytų sąlygų administracinės naštos mažinimo, tačiau informacijos apie tai nekaupia ir nesistemina. 69 proc. savivaldybių ir 88 proc. (36 iš 41) apklaustų žemės ūkio asociacijų teigia, jog administracinė našta yra per didelė arba iš dalies per didelė. Ministerija imasi priemonių šiai naštai¹³ mažinti, nors jos ir nevertina. Nekaupiant ir nesisteminant gautos informacijos, sudėtinga parinkti taiklias priemones problemoms išspręsti (2.2 poskyris, 24 psl.).
- ✓ Savarankiškai deklaruojančių ūkininkų daugėja 0,1–0,2 proc. punkto kasmet. 2020–2023 m. savarankiškai (per el. valdžios portalą) žemės ūkio naudmenas ir pasėlius deklaravo mažiau nei 5 proc. visų pareiškėjų. Ministerija nėra atlikusi vertinimo, siekdama identifikuoti deklaravimo sunkumus ir nesiima šios sistemos tobulinimo veiksmų,

¹¹ 2020 m. 20 129,8 ha; 2022 m. 13 805,8 ha.

¹² Vyriausybės 2012-02-07 nutarimu Nr. 171 patvirtinta Viešoj valdymo tobulinimo 2012–2020 m. programa, 13.1.2. p.

¹³ Paramos priemonių taisyklėse suformuluotų sąlygų sukeliama administracinė našta

kurie skatintų ūkininkus savarankiškai deklaruoti pasėlius, o tai padėtų mažinti administracinę naštą (2.2 poskyris, 26 psl.).

- ✓ Rengiant bendrąją žemės ūkio politiką, EK nustatė visoms ES šalims vienodus rodiklius, kad galėtų greitai surinkti palyginamą informaciją. Auditorių nuomone, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programoje bei Žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiame plane suformuluoti rodikliai orientuoti į kiekybinį, o ne kokybinį situacijos vertinimą (pvz., matuoja suteiktos paramos kiekį (Eur), paremtų ūkininkų skaičių). Be to, neatliktas Kaimo plėtros programos poveikio vertinimas, todėl nėra žinoma, ar tikslai pasiekti ir kokį poveikį turėjo 9 metus ES teikiama parama Lietuvos žemės ūkiui (2.3 poskyris, 27 psl.).
- ✓ Ministerija neviešina aktualaus veikiančių darbo grupių, susijusių su politikos formavimu, sąrašo ir jų veiklos: 2023 m. gruodžio mėn. ministerijos interneto svetainėje buvo pavišintos tik 22 iš 42 tuo metu veikusių darbo grupių ir tik 4 iš jų posėdžių protokolai. 38 proc. (16 iš 42) ministerijos suformuotose darbo grupėse, susijusiose su politikos formavimu, yra įtraukti socialinių partnerių atstovai. Ministerijoje nėra kriterijų, kada ir kokie socialiniai partneriai turi būti įtraukiami į darbo grupes. 49 proc. (20 iš 41) apklausoje dalyvavusių asociacijų mano, jog teisės aktų derinimo procesas su socialiniais partneriais nevyksta, o tai, kad procesas turi trūkumų (pvz., laiku neinformuoja apie rengiamus teisės aktų projektus, susitikimams tinkamai nepasiruošia, neatsiunčia iš anksto dokumentų ir pan.) nurodė 46 proc. (19 iš 41) atsakiusiųjų. Taip socialiniai partneriai nėra pakankamai įtraukiami dalyvauti teisėkūros procese ir teikti pasiūlymus visose jo stadijose (2.4 poskyris, 30 psl.).
- ✓ Ministerijai pavaldžioms įstaigoms 2020–2023 m. Žuvininkystės tarnybai ir 2020–2021 m. Valstybinei augalininkystės tarnybai¹⁴ nebuvo nustatytų kokybinių veiklos rodiklių. Nenustačius šių rodiklių, neparodomas įstaigų veiklos kokybinės charakteristikos¹⁵. Ministerija nustatytais atvejais pavaldžioms įstaigoms neteikė grįžtamojo ryšio apie ministerijos atsakingų padalinių atliktą metinių veiklos planų projektų ir veiklos ataskaitų vertinimą ir nepateikė išvadų. Valstybinė augalininkystės tarnyba nebuvo informuota apie jos 2022 m. veiklos ataskaitos vertinimo rezultatus. Taip nėra užtikrinama, kad pavaldžios įstaigos imtųsi veiklos tobulinimo veiksmų (2.5 poskyris, 32 psl.).

Rekomendacijos

Žemės ūkio ministerijai

1. Siekiant, kad būtų rezultatyviai įgyvendinami ministerijos veiklos tikslai visa apimtimi, kasmet išanalizuoti rodiklių neįgyvendinimo priežastis (1-asis pagrindinis audito rezultatas);
2. Siekiant, kad daugėtų ūkininkų, kurie patys valdo riziką nuo meteorologinių reiškinių sukiamų nuostolių, imtis priemonių skatinti ūkininkus drausti pasėlius (1-asis pagrindinis audito rezultatas);
3. Siekiant kokybiško paramos priemonių administravimo, nustatyti, kokių priemonių (mokymų ar kt. formatu teikiamos metodinės pagalbos) trūksta savivaldybių

¹⁴ 2022 m. ir 2023 m. Valstybinei augalininkystės tarnybai nustatytas tik vienas toks rodiklis.

¹⁵ Įstaigų veiklos procesų vykdymas ir rezultatų pasiekimas laiku, atitiktis vartotojų ar visuomenės poreikiams ir pan.

- specialistams, administruojantiems paramos priemonės ir jas teikti (2-asis pagrindinis audito rezultatas);
4. Siekiant tobulinti paramos priemonių sukeltos administracinės naštos valdymą, apibrėžti jos vertinimo procesą (2-asis pagrindinis audito rezultatas);
 5. Siekiant, kad savarankiškai deklaruojančių asmenų daugėtų, tobulinti žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimo sistemą (2-asis pagrindinis audito rezultatas);
 6. Siekiant, kad ministerijos bendradarbiavimas su socialiniais partneriais formuojant politiką būtų atviras ir proaktyvus:
 - ✓ nustatyti kriterijus, pagal kuriuos darbo grupės būtų skirtos politikos formavimui ir į jas būtų kviečiami socialiniai partneriai;
 - ✓ parengti ir periodiškai atnaujinti ministerijoje veikiančių darbo grupių, susijusių su politikos formavimu, sąrašą ir viešinti jį (2-asis pagrindinis audito rezultatas).
 7. Siekiant, kad ministerijai pavaldžių įstaigų veikla būtų rezultatyvesnė:
 - ✓ pavaldžioms įstaigoms (Valstybinei augalininkystės tarnybai ir Žuvininkystės tarnybai) nustatyti kokybinius veiklos rodiklius įgyvendinant ministerijos programos priemones;
 - ✓ kasmet visoms pavaldžioms įstaigoms teikti grįžtamąjį ryšį apie jų veiklos vertinimo rezultatus (2-asis pagrindinis audito rezultatas).

Ministerijai raštu¹⁶ teikėme pasiūlymus dėl organizacinės struktūros tobulinimo, veiklos rizikų valdymo, geros agrarinės ir aplinkosauginės būklės reikalavimų, stebėsenos nuoseklumo ir viešumo didinimo.

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai, laukiamas audito poveikis ir pokyčių vertinimo rodikliai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (34 psl.). Aktuali informacija apie rekomendacijų įgyvendinimo būklę, rezultatus ir įvykusius pokyčius yra skelbiama atviruose duomenyse Valstybės kontrolės interneto svetainės puslapyje <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/AtviriDuomenys>.

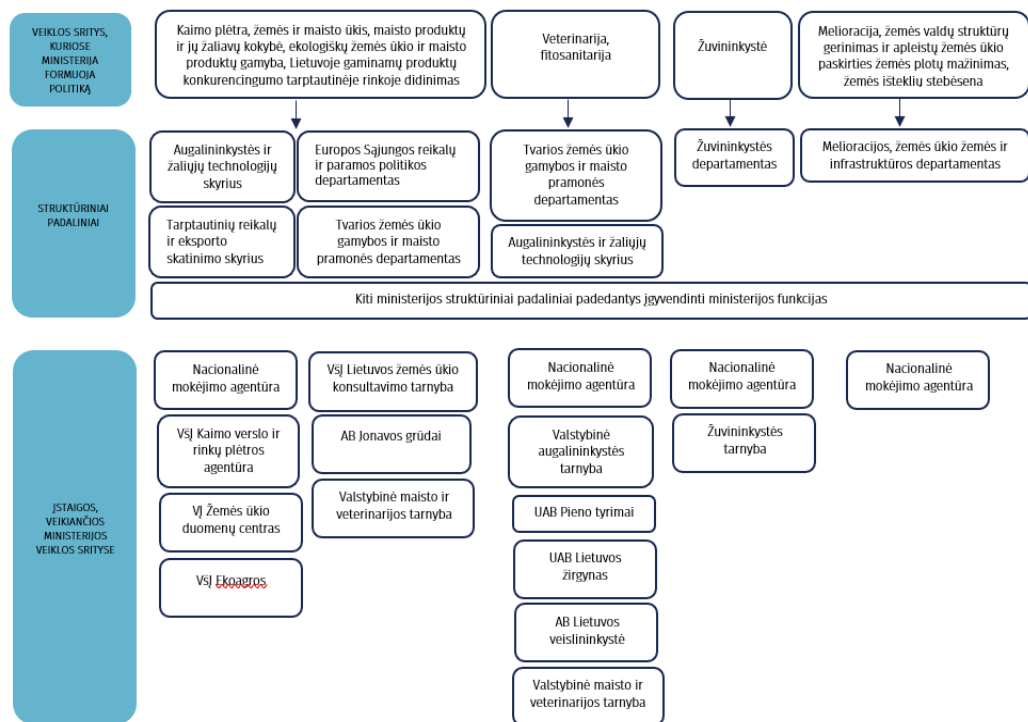
¹⁶ 2024-01-30 Valstybės kontrolės raštas Nr. SD-(220-9.3.1-E-6189)-95 „Dėl valstybinio audito „Žemės ūkio ministerijos valdymo ir atsakomybių sistema“.

ĮŽANGA

Ministerija formuoja valstybės politiką kaimo plėtros, žemės ir maisto ūkio, maisto produktų ir jų žaliavų kokybės, ekologiškų žemės ūkio ir maisto produktų gamybos, Lietuvoje gaminamų produktų konkurencingumo tarptautinėje rinkoje didinimo srityse. Be to, formuoja valstybės politiką žuvininkystės (išskyrus vidaus vandenų žuvų išteklių naudojimo ir kontrolės (prižiūros) politikos formavimą ir jos įgyvendinimo organizavimą, koordinavimą ir kontrolę) ir melioracijos, žemės valdų struktūrų gerinimo ir apleistų žemės ūkio paskirties žemės plotų mažinimo, žemės išteklių stebėsenos srityse. Ketvirta sritis, kurioje formuoja politiką dalyvaujant Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai, – veterinarijos (1 pav.).

Žemės ūkio ministerijos nuostatuose detalizuotos 52 funkcijos, kurias atlieka 35 padaliniai: 6 departamentai su 18 jiems pavaldžių skyrių ir 11 savarankiškų skyrių. Ministerijoje 2023-07-01 duomenimis šias funkcijas įgyvendino 281 darbuotojas. Ministerijai atskaitingos 12 įstaigų, iš kurių: 3 pavaldžios¹⁷ ir 3 viešosios įstaigos¹⁸, valstybės įmonė Žemės ūkio duomenų centras, 4 bendrovės¹⁹ bei Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba²⁰ (1 pav.).

1 pav. Žemės ūkio ministerijos veiklos sritys, struktūriniai padaliniai ir pavaldžios įstaigos

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Žemės ūkio ministerijos pateiktą informaciją

¹⁷ Nacionalinė mokėjimo agentūra (atlieka funkcijas keliose ministerijos veiklos srityse), Žuvininkystės tarnyba, Valstybinė augalininkystės tarnyba.

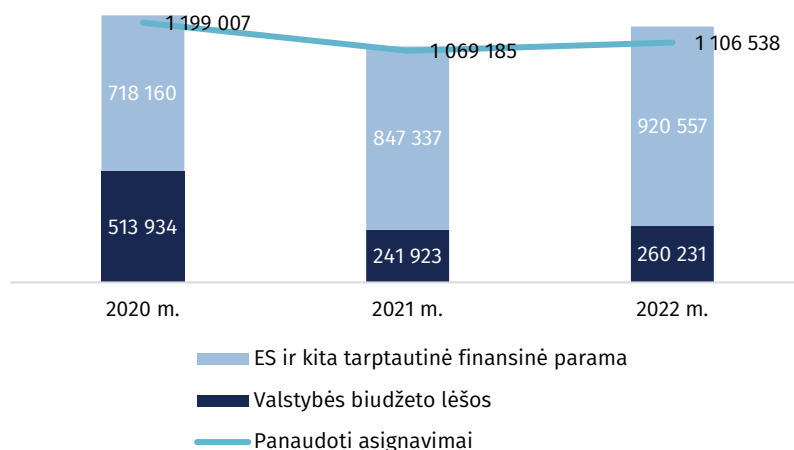
¹⁸ VšĮ Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba, VšĮ „Ekoagros“, VšĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūra.

¹⁹ AB „Jonavos grūdai“, AB „Lietuvos veislininkystė“, UAB „Pieno tyrimai“, UAB Lietuvos žirgynas.

²⁰ Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba yra Vyriausybės įstaiga, atskaitinga, bet nepavaldi, Žemės ūkio ministerijai.

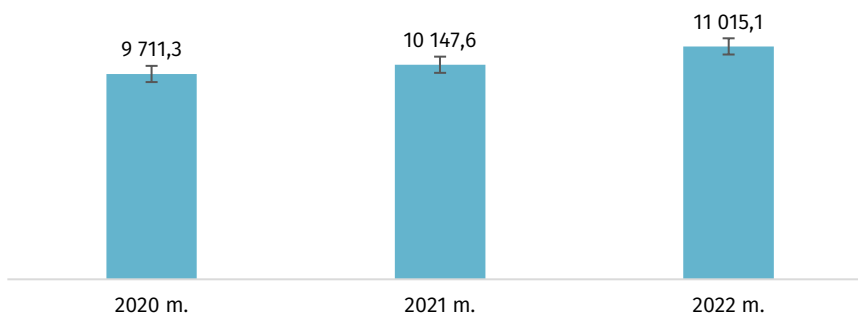
2020–2022 m. ministerijos asignavimai kasmet vidutiniškai siekė 1 167 381 tūkst. Eur, iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama sudarė 71 proc. (828 685 tūkst. Eur), valstybės biudžeto lėšos – 29 proc. (338 696 tūkst. Eur). Ministerijos išlaidymui kasmet vidutiniškai skiriama po 10 291 tūkst. Eur (2, 3 pav.).

2 pav. Ministerijai skirti ir panaudoti asignavimai 2020–2022 m. (tūkst. Eur)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal 2020–2022 m. Žemės ūkio ministerijos veiklos ataskaitas

3 pav. Ministerijos išlaidymui skirti asignavimai 2020–2022 m. (tūkst. Eur)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Žemės ūkio ministerijos pateiktą informaciją

AUDITO REZULTATAI

1. IŠŠŪKIS MINISTERIJAI – ĮGYVENDINTI STRATEGINIO VALDYMO POKYČIUS

1.1. Pažangos priemonių planavimas tobulintinas

1. Viešojo valdymo sprendimai ir planavimo dokumentai tarpusavyje turi būti susieti aiškiais loginiais ryšiais, o jų visuma turi sudaryti sąlygas pasiekti ilgalaikę ir darnią valstybės pažangą, užtikrinti veiksmingą valdžios sektoriaus finansų planavimą ir naudojimą²¹.
2. Vertinome, ar visos pažangos priemonės perkeltos į ministerijos strateginius veiklos planus²². Nustatėme, kad į 2023–2025 m. strateginį veiklos planą neperkeltos 2 (iš 9) pažangos priemonės (pavyzdys).

Neperkeltos pažangos priemonės į 2023–2025 m. ministerijos strateginį veiklos planą

- ✓ Pažangos priemonė „Pagerinti valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių būklę didinant žemės ūkio veiklos konkurencingumą“. Žemės ūkio ministerija planavo priemonę įgyvendinti, bet finansavimas 2023 ir vėlesniems metams nebuvo patvirtintas. Atsižvelgiant į tai, 2022 m. nerekonstruotų blogos būklės melioracijos statinių buvo sumažinta tik 1 proc. (pradinė 2020 m. reikšmė 38 proc., 2022 m. – 37 proc.)²³.
- ✓ Pažangos priemonė „Užtikrinti trumpųjų maisto grandinių plėtrą“. Šia priemone siekta skatinti pagal kokybės sistemas pagamintų maisto produktų, įsigytų tiesiogiai iš ūkininkų, vartojimą ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Trumpųjų maisto grandinių priemonei finansavimas buvo skirtas tik vieneriems (2022 m.) metams, todėl planuotos pažangos pasiekti nepavyko²⁴.

3. Ministerija nurodo, kad melioracijos ir trumpųjų maisto grandinių srityje tikslų siekia ir kitomis tęstinės veiklos priemonėmis²⁵ ir tikisi suplanuotus tikslus pasiekti nusimatytu laiku. Ministerijos teigimu, pažangos priemonių įgyvendinimas šiose srityse būtų prisidėjęs prie spartesnio tikslų pasiekimo. Pažangos veikla turi būti vykdoma naujam produktui sukurti ar geresnėms tęstinės veiklos vykdymo sąlygoms sudaryti, todėl neturėtų būti tai, kas akivaizdžiai susiję su tęstine veikla²⁶.

²¹ Strateginio valdymo įstatymas, 4 str. 1 p.

²² Ten pat, 4 str. 1 p.

²³ Priemonės apraše nustatyta rodiklio „Nerekonstruotų blogos būklės melioracijos statinių (melioracijos grioviai) dalis, proc.“ 2030 m. galutinė siektina reikšmė – 27 proc.

²⁴ Priemonės rezultato rodiklio „Paramą pagal kokybės sistemas pagamintų maisto produktų vartojimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose skatinimą gavusių ikimokyklinio ugdymo įstaigų, palyginti su pradine 2021 m. reikšme vienetais, padidėjimas kartais“ siektina reikšmė priemonės apraše suplanuota: 2025 m. – 20, 2030 m. – 47, tačiau 2022 m. rodiklio pasiekta reikšmė – 6.

²⁵ Tęstinė priemonė „Valstybei nuosavybės teise priklausančių žemės savininkų ir kitų naudotojų žemėje esančių melioracijos statinių rekonstravimo ir remonto darbams“; KPP 2014–2020 m. priemonė „Investicijos į materialųjį turtą“ veikla „Parama žemės ūkio vandentvarkai“; 2023–2027 m. strateginio plano priemonė „Investicijos į melioracijos sistemas“; tęstinė priemonė „Parama ekologiškų ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų maisto produktų vartojimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose“ ir kt.

²⁶ Strateginio valdymo įstatymas, 3 str.

4. 2023-2025 m. ministerijos strateginiame veiklos plane pažangos priemonėms 2023 m. skirti asignavimai (9 826 tūkst. Eur), mažesni daugiau nei 6 kartus nuo 2023 m. ministerijos sąmatoje suplanuotų asignavimų (60 719 tūkst. Eur), nes 2023 m. ministerijos pažangos priemonėms skirtas finansavimas suplanuotas Finansų ministerijos asignavimuose²⁷. Taip suinteresuotiems asmenims (visuomenei) ministerijos strateginiame veiklos plane nėra pateikta informacija apie planuojamą pažangos priemonių įgyvendinimą. Be to, planuojamas finansavimas nėra susiejamas su konkrečiomis pažangos priemonėmis ir jų įgyvendinimą matuojančiais rodikliais, todėl nėra nustatyta, kokio rezultato ir pažangos siekiama panaudojus suplanuotus asignavimus. Nuo 2024 m. patvirtinus pažangos priemonės finansavimas joms suplanuotas Žemės ūkio ministerijos asignavimuose.
5. Vertinome, ar visos į strateginius veiklos planus perkeltos pažangos priemonės pradėtos įgyvendinti nustatytais terminais²⁸. Suskaičiavome, kad 2022 m. pradėtos įgyvendinti 2 pažangos priemonės iš 5 perkeltų į ministerijos 2022–2024 m. strateginį veiklos planą ir viena²⁹, kurios įgyvendinimą matuojančio rodiklio siektina reikšmė 2022 m. nebuvo nurodyta strateginiame veiklos plane. Iš jų tik vienos pažangos priemonės³⁰ 2022 metams suplanuota rezultato rodiklio reikšmė pasiekta 100 proc., kitos³¹ – 54,5 proc.
6. Iki 2023 m. rugsėjo mėn. pradėtos įgyvendinti dar 4 pažangos priemonės, bet dviem iš jų ministerijos 2023–2025 m. strateginiame veiklos plane 2023 m. nesuplanuotas finansavimas³² ir rodiklių siektinos reikšmės arba atvirkščiai: plane nurodyti priemonei skirti asignavimai, rodikliai, tačiau ji dar nėra įgyvendinama (pavyzdys, 4 priedas).

Pažangos priemonių planavimo 2023–2025 m. ministerijos strateginiame veiklos plane pavyzdžiai

- ✓ Pažangos priemonei „Nustatyti ir įdiegti į gamybą tvarios žemės ūkio gamybos ir perdirbimo principus, užtikrinant produktyvumą ir konkurencingumą vietos ir eksporto rinkose“ 2023–2025 m. strateginiame veiklos plane asignavimai ir rodikliai nesuplanuoti, tačiau ji 2023 m. pradėta įgyvendinti³³.
 - ✓ Pažangos priemonei „Didinti produkcijos pridėtinę vertę remiant ekologišką, sveikatai palankių ir kokybiškų maisto produktų gamybą bei vartojimą“ 2023–2025 m. strateginiame veiklos plane siektini rodikliai 2023 m. suplanuoti, tačiau ji dar neįgyvendinama.
-

7. Įsigalioję strateginio valdymo pokyčiai³⁴ ministerijai buvo esminiai, nes pirmą kartą ES lėšomis finansuojamas priemonės ministerija turėjo planuoti vadovaudamasi nauja strateginio valdymo metodika. 2023–2025 m. ministerijos strateginiame veiklos plane pažangos priemonėms, kurios dar nebuvo patvirtintos, lėšos buvo planuojamos Finansų ministerijos pažangos lėšų rezervinėje priemonėje. Strateginio valdymo pokyčiai ir tik prasidėjęs pažangos uždavinių įgyvendinimas turėjo įtakos, kad ministerijos strateginiuose veiklos planuose ne visa pateikta informacija atskleidžia, kokios pažangos ir kokiais metais ministerija planuoja pasiekti, kokios lėšos skiriamos pažangai.

²⁷ 2023 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 11 priedas.

²⁸ Strateginio valdymo įstatymas, 4 str. 2 p.

²⁹ Priemonė „Pritaikyti aplinkos, klimato kaitos ir kitus valdymo įsipareigojimus bei inovatyvias, tausias technologijas žemės ūkio ir miškininkystės veikloje“ į 2022–2024 m. planą nebuvo įtraukta, bet ministerijos duomenimis, vienas jos rodiklis (iš 7-ių) įgyvendintas 150 proc. 2022 m. siektinos reikšmės.

³⁰ „Pagerinti valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių būklę didinant žemės ūkio veiklos konkurencingumą“.

³¹ „Užtikrinti trumpųjų maisto grandinių plėtrą“.

³² Strateginiame veiklos plane nurodyta, kad šių priemonių pažangos lėšos planuojamos Finansų ministerijos pažangos lėšų rezervinėje priemonėje

³³ Iš 16 priemonės veiklų iki 2023 m. rugsėjo pradėtos įgyvendinti 4.

³⁴ 2021 m. balandžio mėn.

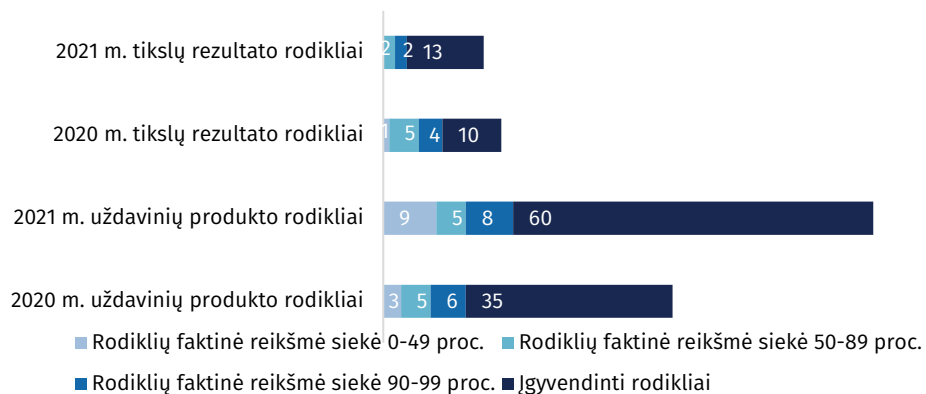
1.2. Tęstinės veiklos uždavinių ir rodiklių nustatymas bei įgyvendinimas turi trūkumų

8. Priimant viešojo valdymo sprendimus, planuojant ir įgyvendinant planavimo dokumentus, pagrindinis dėmesys turi būti skiriamas strateginiams tikslams, pažangos uždaviniams ir tęstinės veiklos uždaviniams nustatyti ir jiems įgyvendinti laiku, tinkamiausiais būdais, atsisakant vertės nekuriančios veiklos ar funkcijų³⁵.

Ministerija pasiekė vidutiniškai apie 80 proc. tęstinės veiklos stebėsenos rodiklių planuotų reikšmių

9. Vertinome, ar ministerija kasmet pasiekė visas tęstinės veiklos poveikio, rezultato ir produkto rodiklių siektinas reikšmes, ar kasmet pateikė (analizavo) nepasiektų tęstinės veiklos rezultato ir produkto rodiklių priežastis³⁶.
10. 2020–2022 m. nepasiektos tęstinės veiklos 2³⁷ (iš 9) poveikio rodiklių siektinos reikšmės, kitų 4 poveikio rodiklių neįgyvendinimo lygis nereikšmingas (5 priedas). Nepasiekus visų poveikio rodiklių planuotų reikšmių, nepasiekti visa apimtimi tęstinės veiklos tikslai³⁸.
11. Ministerija 2020 m. įgyvendino 50 proc. tikslų įgyvendinimą matuoti nustatytų rezultato rodiklių, 2021 m. – 76 proc., 2020 m. įgyvendino 71 proc. uždavinių įgyvendinimą matuoti nustatytų produkto rodiklių, 2021 m. – 73 proc. (4 pav., 6 priedas).

4 pav. Ministerijos tikslų ir uždavinių įgyvendinimą matuoti nustatytų rezultato ir produkto rodiklių įgyvendinimas 2020-2021 m. (vnt.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Žemės ūkio ministerijos duomenis

12. 2022 m. įgyvendinti 71 proc. tęstinės veiklos uždavinių rezultato rodiklių, 59 proc. priemonių rezultato rodiklių ir 62 proc. priemonių produkto rodiklių (5 pav., 6 priedas).

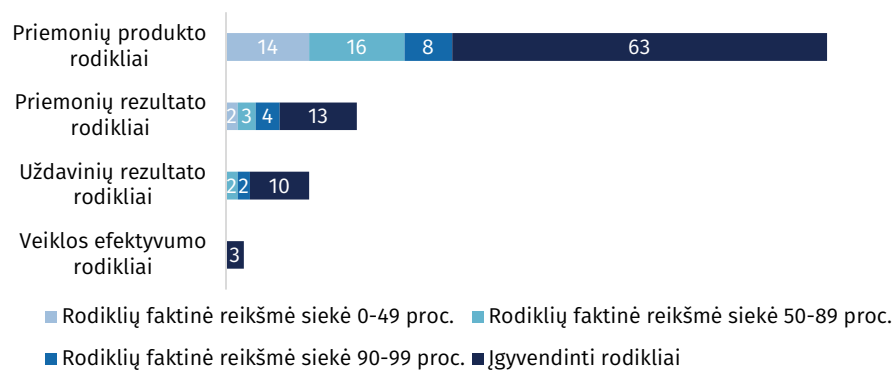
³⁵ Strateginio valdymo įstatymas, 4 str. 2 p.

³⁶ Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“, 7.5 p.

³⁷ Vienas poveikio rodiklis yra tęstinės veiklos tikslo („Žuvininkystės produktų eksporto pokytis palyginti su praėjusiais metais, proc.“), kitas – tęstinės veiklos uždavinio („Sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologiniuose ūkiuose, tūkst. ha“).

³⁸ Tęstinės veiklos tikslas „Plėtoti, saugoti žuvų ir vėžių išteklius, prižiūrėti žuvininkystės sektorių“ ir tęstinės veiklos uždavinys „Didinti žemės ūkio ir maisto konkurencingumą, diegti inovatyvią, kuriančią aukštą pridėtinę vertę žemės ūkio ekonomiką, sukurti galimybes ekonominės veiklos kaime įvairinimui ir gyvenimo kokybės kaime gerinimui“.

5 pav. Ministerijos tęstinės veiklos stebėsenos rodiklių įgyvendinimas 2022 m. (vnt.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Žemės ūkio ministerijos duomenis

13. Iš viso 2020 m. įgyvendinti³⁹ 82 proc. (63 iš 77), 2021 m. – 82 proc. (87 iš 106), 2022 m. 74 proc. (110 iš 149) tęstinės veiklos rodiklių. Taigi ministerija ne visa apimtimi įgyvendino tęstinės veiklos užsibrėžtus tikslus 2020-2022 m. laikotarpiu.
14. Nurodytos rodiklių neįgyvendinimo priežastys⁴⁰ dėl 95 proc. (18 iš 19) 2021 m. ir 72 proc. (28 iš 39) 2022 m. neįgyvendintų⁴¹ rodiklių. Neturint informacijos apie neįgyvendinimo priežastis, nevaldoma rizika, kad rodiklių planuojamos reikšmės bus nepasiektos ir kitais metais.

Dviem tęstinės veiklos tikslams ministerija nustatė po vieną kompleksinį uždavinį

15. Vertinome, ar kiekvienam tęstinio tikslo pasiekimui yra nustatyta daugiau nei po vieną tęstinės veiklos uždavinį. Ministerijos 2023–2025 m. strateginiame veiklos plane 2 programų tęstinės veiklos tikslams (iš 3) yra nustatyta po vieną kompleksinį uždavinį (pavyzdys).

Tęstinės veiklos tikslams nustatytų kompleksinių uždavinių pavyzdžiai

- ✓ 1-os programos tęstinės veiklos tikslui „Užtikrinti ilgalaikį konkurencingo ir tvaraus žemės, maisto ūkio bei kaimo vystymą“ nustatytas uždavinys „Didinti žemės ūkio ir maisto konkurencingumą, diegti inovatyvią, kuriančią aukštą pridėtinę vertę žemės ūkio ekonomiką, sukurti galimybes ekonominės veiklos kaime įvairinimui ir gyvenimo kokybės kaime gerinimui“. Jo įgyvendinimui nustatytos net 43 priemonės.
- ✓ 2-os programos tęstinės veiklos tikslui „Plėtoti, saugoti žuvų ir vėžių išteklius prižiūrėti žuvininkystės sektorių“ nustatytas uždavinys „Skatinti tvarią, inovatyvią, žiniomis ir gerąja praktika pagrįstą žuvininkystę ir akvakultūrą, žuvininkystės regionų bendruomenių augimą ir užimtumą“. Jo įgyvendinimui nustatytos 26 priemonės.

16. Vienas kompleksinis uždavinys neatskleidžia, kokio tipo priemonės reikalingos tikslui įgyvendinti, nėra įvardinta, kurios konkrečios priemonės turi didžiausią įtaką žemės ūkio ir maisto konkurencingumo didinimui, inovatyvios, kuriančios aukštą pridėtinę vertę žemės ūkio

³⁹ Rodiklių įgyvendinimas reiškia, kad rodiklio faktinė reikšmė buvo 90 proc. ir daugiau siektinos reikšmės.

⁴⁰ Rodiklių neįgyvendinimo priežastys nurodytos SVP rodiklių įgyvendinimo ataskaitose, kurios sugeneruotos SIS 2023-05-05. Audito metu 2020 m. ataskaitoje pateiktos informacijos apie rodiklių neįgyvendinimo priežastis nevertinome, nes SIS generuoja nepatikimą, klaidingą informaciją.

⁴¹ Rodiklių neįgyvendinimas reiškia, kad rodiklio faktinė reikšmė buvo 89 proc. ir mažiau siektinos reikšmės.

ekonomikos diegimui, žuvininkystės regionų bendruomenių augimui ir užimtumui ir t. t. Sudėtinga įvertinti, ar parinktos tinkamos šių uždavinių įgyvendinimo priemonės.

Trijų ministerijos tęstinės veiklos uždavinių rodiklių struktūra neatitinka gairių

17. Rengiant strateginį veiklos planą nustatomi veiklos tikslų ir tęstinės veiklos uždavinių įgyvendinimui stebėti naudojami poveikio rodikliai, kurie turi parodyti siekiamą įstaigos vykdomos veiklos, atliekamų funkcijų ir (arba) teikiamų paslaugų naudą ir poveikį visuomenei. Tęstinės veiklos priemonių įgyvendinimui stebėti naudojami rezultato rodikliai, kurie turi būti susieti su vykdoma veikla ir (arba) projektais ir prisidėti prie veiklos tikslų ir tęstinės veiklos uždavinių poveikio rodiklių pasiekimo, ir veiklos efektyvumo rodikliai, kurie turėtų atskleisti atliekamų funkcijų efektyvumą⁴². Vertinome, ar ministerijos tęstinės veiklos visų rodiklių struktūra atitinka gairių⁴³ nuostatas.
18. Ministerijos 2023–2025 m. strateginiame veiklos plane trijų tęstinės veiklos uždavinių įgyvendinimui stebėti nustatyti ne tik poveikio rodikliai, bet ir 10 rezultato rodiklių. Tai neatitinka Strateginio valdymo įstatymo ir gairių nuostatų⁴⁴, nes negalima išmatuoti rodiklių priežastingumo ir pamatyti, ar jie susiję loginiais ryšiais. Be to, auditorių nuomone, nustatytų poveikio rodiklių nepakanka, kad galima būtų pamatuoti tęstinės veiklos uždavinių įgyvendinimą, nes uždaviniai kompleksiniai, o jų įgyvendinimą parodantys poveikio rodikliai nematuoja visų uždavinyje minimų veiklų, todėl sudėtinga įvertinti, ar konkretus uždavinys įgyvendintas visa apimtimi (pavyzdys).

Tęstinės veiklos uždavinių įgyvendinimą matuojančių rodiklių pavyzdys

4-am tęstinės veiklos uždaviniui „15-001-11-04 (T) Užtikrinant apsirūpinimą maistu didinti žemės ūkio ir maisto ūkio konkurencingumą, tobulinti žemės ūkio paskirties žemės tvarkymą, diegti inovatyvią, kuriančią aukštą pridėtinę vertę žemės ūkio ekonomiką, sukuriant galimybes gyvenimo kokybės kaime gerinimui“ yra nustatyti 2 poveikio rodikliai ir 6 rezultato rodikliai. Nustatyti poveikio rodikliai:

- ✓ „Ne žemės ūkyje dirbančių kaimo gyventojų dalis nuo visų dirbančiųjų, gyvenančių kaime, proc.“ Rodiklis pasirinktas aplinką saugančiam ir puoselėjančiam ūkininkavimui vertinti.
- ✓ „Sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologiniuose ūkiuose, tūkst. ha.“ Rodiklis pasirinktas įvairesnei ekonominei veiklai kaime vertinti.

Auditorių nuomone, šių dviejų poveikio rodiklių nepakanka, kad galima būtų pamatuoti žemės ūkio ir maisto ūkio konkurencingumo didėjimą, žemės ūkio ekonomikos pridėtinę vertę, inovatyvumą, gyvenimo kokybės kaime pagerėjimą.

5-am tęstinės veiklos tikslo uždaviniui „15-001-12-05 Skatinti tvarią, inovatyvią, žiniomis ir gerąja praktika pagrįstą žuvininkystę ir akvakultūrą, žuvininkystės regionų bendruomenių augimą ir užimtumą“ nėra nustatyto poveikio rodiklio, kuris matuotų žuvininkystės regionų bendruomenių augimą ir užimtumą.

19. Nustačius rodiklius, nesusijusius tarpusavyje loginiais ryšiais, negalima identifikuoti, kuris konkrečiai turi didžiausią įtaką tikslų, uždavinių (ne)pasiekimui, ir imtis tinkamų priemonių. Nenustačius rodiklių visoms uždavinyje minimoms veikloms, ministerija negali

⁴² Finansų ministro 2023-07-18 įsakymu Nr.1K-275 patvirtintos Strateginio valdymo sistemoje naudojamų pažangos ir tęstinės veiklos stebėsenos rodiklių nustatymo ir skaičiavimo gairės, 16, 17 p. Iki 2022 m. pabaigos rodiklių struktūra buvo nustatyta strateginio valdymo metodikoje.

⁴³ Ten pat.

⁴⁴ Strateginio valdymo įstatymas, 3 str. 10 ir 15 p., Strateginio valdymo sistemoje naudojamų pažangos ir tęstinės veiklos stebėsenos rodiklių nustatymo ir skaičiavimo gairės, 16 ir 17 p.

pamatuoti, ar konkretus uždavinys įgyvendintas visa apimti. Tam, kad galima būtų vertinti visas uždavinio veiklas, atlikus analizę, turėtų būti nustatyti trūkstami poveikio rodikliai.

20. Pokyčiai audito metu: 2023 m. pabaigoje ministerija rengdama 2024-2026 m. strateginį veiklos planą pakoregavo tęstinės veiklos uždavinių įgyvendinimui stebėti nustatytus rodiklius ir nustatė kai kurių uždaviniuose minimų veiklų poveikio rodiklius. Rengdama 2025–2027 m. strateginį veiklos planą ministerija vertins poreikį nustatyti poveikio rodiklį, matuojantį žuvininkystės regionų bendruomenių augimą ir užimtumą.

1.3. Žemės ūkio gamtinės rizikos valdomos nepakankamai

21. Aštuonioliktosios Vyriausybės programoje numatyta didinti žemės ūkio sektoriaus atsparumą krizėms ir ekstremalioms situacijoms, taikant tikslines paramos priemones rizikai valdyti. Plėtoti naujas rizikos valdymo formas. Sudaryti sąlygas ūkiams gauti naujausių žinių, padėsiančių valdyti ūkio rizikas⁴⁵. Įgyvendinant Vyriausybės programos pagrindines iniciatyvas, ministerijai numatytas vienas veiksmų⁴⁶ – skatinant žemės ūkio subjektus dalyvauti rizikos valdymo priemonių veikloje, užtikrinti šių priemonių (jų naudos) viešinimą, prireikus tikslinti esamus arba parengti naujus teisės aktus.

Nuo sausras apdraudžiama mažiau nei 1 proc. pasėlių bendro ploto

22. Pasėlių ir augalų draudimas nuo pavojingų meteorologinių reiškinių – šiuo metu pagrindinė žemės ūkio sektoriaus rizikos ir finansinių nuostolių valdymo priemonė, skirta padengti galimus derliaus praradimo nuostolius dėl draudžiamų gamtos reiškinių. Dalį draudimo įmokų žemdirbiams kompensuoja valstybė iš nacionalinio biudžeto arba ES fondų (7 priedo 1, 2 lentelės). Vertinome, ar ministerija periodiškai atlieka pasėlių draudimo tendencijų analizę, ar nuo sausras apdraustų pasėlių ir augalų plotų dalis kasmet didėja bent po 1 proc. punktą.
23. Analizės pasėlių ir augalų draudimo srityje buvo atliekamos audituojamu laikotarpiu įvairiais tikslais: siekiant nustatyti lėšų poreikį draudimo įmokų kompensacijoms 2023–2027 m., įvertinti Lietuvos ir pasirinktų ES valstybių patirtis, patikslinti galiojančius draudimo įmokų įkainius, palyginti valstybės finansuojamos augalų ir pasėlių draudimo įmokų dalinio kompensavimo priemonės metinius⁴⁷ duomenis.
24. Šiuo metu pasėlius galima apdrausti nuo aštuonių rizikų⁴⁸. 2022 m. nuo meteorologinių rizikų apdraustų pasėlių ir augalų plotas buvo apie 26 proc.⁴⁹ Viena iš didžiausių žalą žemės ūkio sektoriui sukeliančių meteorologinių rizikų Lietuvoje yra stichinė sausra⁵⁰, nes dažniausiai apima didelius pasėlių ir augalų plotus ir lemia didelius nuostolius, bet nuo sausras apdraudžiami tik nedideli pasėlių ir augalų plotai (6 pav.). 2019–2022 m. dažniausiai buvo apdraudžiami javai (žieminiai ir vasariniai miežiai ir kviečiai ir kt.),

⁴⁵ Seimo 2020-12-11 nutarimu Nr. XIV-72 patvirtinta Aštuonioliktosios Vyriausybės programa, 145.3 p.

⁴⁶ Ten pat, 5.9.4 p.

⁴⁷ 2019–2022 m.

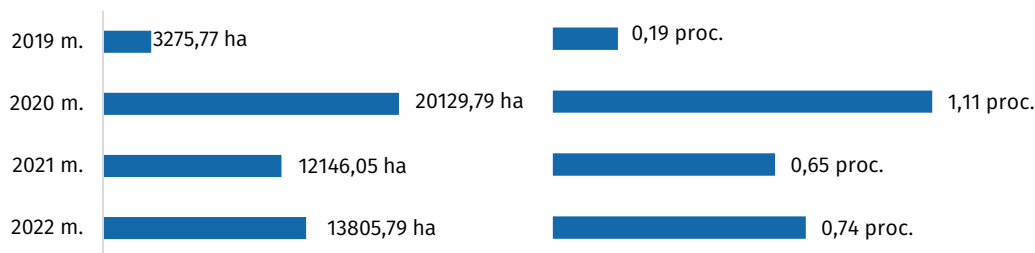
⁴⁸ Krušos, audros, liūtys, iššalimo, stichinės sausras, ilgalaikio lietaus, šalnos, ugnies (išmokos už šią draudimo riziką nėra kompensuojamos).

⁴⁹ Žemės ūkio ministerijos pateikta informacija.

⁵⁰ Augalų ir pasėlių draudimas – būdas apsaugoti nuo rizikų (lrytas.lt). <https://www.lrytas.lt/musu-zeme/naujienos/2023/03/14/news/augalu-ir-paseliu-draudimas-budas-apsaugoti-nuo-riziku-26421025> ir ŽŪM svetainė.

aliejiniai augalai (rapsai). Pasėlių ir augalų apdraustų plotų dalis sudaro mažą dalį nuo jų plotų (nuo 0,02 iki 3,5 proc.), be to, 2021–2022 m. kai kurių dar ir sumažėjo (7 priedas). Nuo sausros apdraustų pasėlių ploto dalis 2022 m. sudarė tik 0,74 proc. (6 pav.).

6 pav. Nuo sausros apdraustų pasėlių ir augalų plotai (ha) ir šių plotų dalis (proc.) 2019–2022 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros duomenis

25. Auditorių atlikta žemės ūkio asociacijų apklausa parodė, kad pasigendama viešinimo, mokymų ar konsultacijų augalų draudimo temomis, per maži ir mažinami draudimo įmokų kompensavimo dydžiai. 39 proc. (16 iš 41) apklaustų asociacijų nurodė, kad nepakanka arba iš dalies pakanka ministerijos (ar jai pavaldžių įstaigų) vykdomų mokymų ar konsultacijų pasėlių ir augalų draudimo nuo stichinių meteorologinių reiškinių tema (pavyzdys).

Asociacijų pateikti komentarai apie ministerijos vykdomas konsultacijas pasėlių draudimo tema

- ✓ konsultuoja tik draudėjai;
- ✓ negirdėjome, kad tokios konsultacijos / mokymai būtų rengtos ministerijos;
- ✓ vykdome patys;
- ✓ daugiau viešumo, ekonominių skaičiavimų, pavyzdžių iš užsienio ir Lietuvos;
- ✓ ministerija turėtų daugiau dirbti švietimo srityje.

26. Į klausimą, ką reikėtų daryti, kad didėtų pasėlius ir augalus nuo meteorologinių reiškinių draudžiančių ūkių skaičius, 5 iš 23 atsakiusių⁵¹ nurodė, kad reikia daugiau viešinti draudimo paslaugas, teikti pavyzdžius apie jo naudą ir pan. 65 proc. (15 iš 23) atsakiusių nurodė, kad reiktų didinti draudimo įmokų kompensavimo intensyvumą (procentus) arba bent išlaikyti kompensavimo procentą (50 proc.) ir nemažinti finansavimo.
27. Įvykus draudžiamajam įvykiui patirtus nuostolius žemdirbiams kompensuoja draudimo įmonės, todėl stichiniams meteorologiniams reiškiniams padarytų žalų kompensavimui iš valstybės biudžeto gali būti išmokamos didesnės išmokos nei mokamos išmokos kompensuojant draudimo įmokas. Pavyzdžiui, 2018 m. paskelbus ekstremalią situaciją valstybės mastu dėl sausros, patyrusiems nuostolių išmokėta 17 mln. Eur valstybės biudžeto lėšų, o 2020–2022 m. draudimo įmokų kompensacijoms nuo visų meteorologinių rizikų išmokėta 5,1–9,6 mln. Eur⁵² (7 priedas, 1–2 lentelės).
28. Vykstant klimato pokyčiams ir dažnėjant ekstremalių meteorologinių reiškinių, būtina skatinti ūkininkus valdyti rizikas dėl stichinių meteorologinių nelaimių ir drausti pasėlius bei augalus. Dėl stichinių oro sąlygų mažėja žemės ūkio bendroji produkcija, neapdraudę pasėlių ir augalų ūkiai gali patirti didelių nuostolių, todėl didėja žemės ūkio produkcijos kaina. Dėl to labai svarbu šviesti ir skatinti ūkininkus imtis prevencinių veiksmų ir valdyti rizikas.

⁵¹ Atsakymą pateikė 25 asociacijos, bet dvi iš jų nėra susijusios su klausimu, dirba gyvulininkystės srityje.

⁵² 2020–2022 m. išmokėta 822,8 tūkst. Eur draudimo įmokų kompensacijų nuo sausros.

Ūkininkai nesteigia žemės ūkio rizikos valdymo fondų

29. Pasėlių ir augalų draudimas – ne vienintelė priemonė, galinti padėti žemdirbiams patyrus nuostolių dėl įvairių rizikų, todėl vertiname, ar Aštuonioliktosios Vyriausybės programos įgyvendinimo laikotarpiu ministerija plėtoja bent vieną naują meteorologinių reiškinių rizikos valdymo formą.⁵³
30. 2014–2020 m. Kaimo plėtros programa 2021 m. buvo patikslinta: rizikos valdymo priemonė papildyta nauja veiklos sritimi – žemės ūkio rizikos valdymo fondais⁵⁴. Šiai veiklai numatyta skirti 1,6 mln. Eur (iki 2025 m. pabaigos), bet šiuo metu dar nėra įsteigto nė vieno žemės ūkio rizikos valdymo fondo, nebuvo nė vienos paraiškos dėl šios priemonės įgyvendinimo.
31. Ministerija informavo, kad su socialiniais partneriais buvo aiškinamasi, kodėl šios rizikos valdymo priemonė nepopuliari. Išanalizavusi situaciją, ministerija siūlo 2023–2027 m. Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros strateginio plano pakeitimą: įteisinti sektorinių rizikos valdymo fondų steigimąsi, o jų narių pajamų nuostoliams apskaičiuoti siūloma taikyti supaprastintas procedūras.
32. Neplėtojant naujų rizikos valdymo priemonių, žemės ūkio subjektams nekompensuojami patirti nuostoliai, todėl mažėja jų konkurencingumas ir nevaldoma rizika racionaliau naudoti valstybės išteklius. Siekiant, kad daugėtų ūkininkų, kurie patys valdo riziką nuo meteorologinių reiškinių sukiamų nuostolių, labai svarbu imtis priemonių skatinti ūkininkus drausti pasėlius ar kitomis priemonėmis valdyti gamtines rizikas.

2. MINISTERIJOS POLITIKOS FORMAVIMAS NEPAKANKAMAI REZULTATYVUS

2.1. Ministerijos teisėkūros procesas tobulintinas

33. Teisinio reguliavimo stebėseną yra svarbi siekiant įvertinti teisės aktų taikymo praktiką ir identifikuoti šio reguliavimo veikimo sukeltas teigiamas ar neigiamas pasekmes. Atliekant stebėseną, galima nustatyti, ar yra poreikis keisti esamus teisės aktus arba priimti naujus. Teisėkūros procesas turi būti pagrįstas analize, o esami teisės aktai – kryptingai persvarstomi siekiant įvertinti atitinkamų visuomeninių santykių dereguliavimo galimybes ar juos supaprastinti ir konsoliduoti⁵⁵.

⁵³ Aštuonioliktosios Vyriausybės programa, 145.3 p.

⁵⁴ Tai savanoriška tarpusavio pagalbos sistema, grindžiama narių įnašais. Fondų paskirtis – nuostolius patyrusių narių pajamų stabilizavimas, kompensuojant patirtų nuostolių dalį.

⁵⁵ Vyriausybės 2012-02-07 nutarimu Nr. 171 patvirtinta viešoj valdymo tobulinimo 2012–2020 m. programa, 13.1.2 p.

Teisinio reguliavimo stebėseną neatliekama

34. Vertiname, ar ministerijoje sukurtas teisės aktų stebėsenos procesas ir ar vykdomas teisės aktų poveikio vertinimas⁵⁶. Ministerijoje teisės aktų stebėsenos procesas nėra sukurtas. Paskutinį kartą teisinio reguliavimo stebėsenos planas buvo rengtas 2013 m., o nuo 2014 m. stebėseną nebuvo atliekama. Ministerijos teigimu, stebėsenos planai nesudaromi, nes pastaruoju metu nebuvo priimta tokių teisės aktų, kuriuose būtų įtvirtintas įpareigojimas vykdyti jų įgyvendinimo stebėseną.
35. Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimas (taikymo ir veikimo vertinimas) gali būti atliekamas dviem atvejais – kai peržiūros nuostata įtraukiama į įstatymą arba kai priimamas ministro sprendimas atlikti vertinimą⁵⁷. Ministro sprendimas priimamas siekiant reaguoti į pokyčius tam tikroje teisinio reguliavimo srityje, į iškilusias aktualijas ir paaiškėjusius teisinio reguliavimo trūkumus (pvz., gavus argumentuotų pasiūlymų ar pasikartojančių skundų dėl teisinio reguliavimo taikymo problemų)⁵⁸. Aiškindamiesi, ar audituojamu laikotarpiu buvo gauta tokių pasiūlymų ar skundų, nustatėme, jog ministerija šios informacijos nekaupia ir nesistemina. Nesant susistemintos informacijos, nėra galimybės įvertinti teiktų pasiūlymų masto ir poreikio atlikti teisinio reguliavimo peržiūrą.
36. Beveik pusė apklaustų žemės ūkio asociacijų (44 proc., 18 iš 41) nurodė, jog 2020–2023 m. teikė ministerijai siūlymų atlikti galiojančio teisinio reguliavimo poveikio vertinimą (pvz. dėl saugomų teritorijų plėtros, pieno įstatymo, dėl kasmet laukinių paukščių daromos žalos kompensavimo tvarkos reglamentavimo ir t.t.), bet į jų siūlymus nebuvo atsižvelgta.
37. Neatliekant teisinio reguliavimo stebėsenos ar ją atliekant tik tada, kai atitinkamame teisės akte yra įtvirtintas įpareigojimas vykdyti ją, nėra galimybės laiku įvertinti teisinio reguliavimo poveikio, priimti pagrįstus keitimus. Siekiant tobulinti teisėkūros procesą, ministerija turėtų sisteminti informaciją apie pateiktus pareiškimus, siūlymus dėl konkretaus teisinio reguliavimo. Tai sudarytų sąlygas priimti sprendimus dėl poreikio atlikti teisinio reguliavimo peržiūrą.
38. Pokyčiai audito metu: 2024 m. pradžioje ministerija papildė teisės aktų projektų rengimo ir derinimo, teisėkūros proceso planavimo ir stebėsenos tvarkos aprašą – įtraukė nuostatą dėl teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo atlikimo. Tvarkos apraše numatoma, kad ministerijos struktūriniai padaliniai kas pusmetį teiks informaciją apie teisės aktus (pateiktų skundų ir siūlymų esmę bei gautų siūlymų įvertinimo rezultatus), dėl kurių siūloma atlikti galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą. Teisėkūros ir atstovavimo skyrius gautą informaciją susistemins ir teiks ministerijos vadovybei, o gavęs vadovybės sprendimą dėl šio vertinimo atlikimo, kontroliuos padalinių atliekamą vertinimą.

⁵⁶ Teisėkūros pagrindų įstatymas, 24 str.

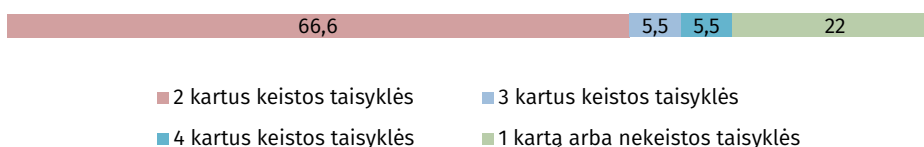
⁵⁷ Vyriausybės 2021-05-05 nutarimu Nr. 308 patvirtinta Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodika ir ataskaitos forma, 6 p.

⁵⁸ Ten pat, 19 p.

2022 m. 66 proc. Kaimo plėtros programos paramos priemonių įgyvendinimo taisyklių keistos 2 kartus

39. Teisėkūroje vadovaujamosi proporcingumo principu – teisinio reguliavimo priemonės turi sudaryti kuo mažesnę administracinę ir kitokią našą⁵⁹. Vertinome, kaip dažnai keičiamos ministerijos paramos priemonių taisyklės ir kokios yra keitimų priežastys.
40. Išanalizavę 2022 m. vykusius Lietuvos kaimo plėtros programos paramos priemonių įgyvendinimo taisyklių keitimus suskaičiavome, jog per vienerius metus 2 kartus keista 66,6 proc. taisyklių, o 3 arba 4 kartus keista 11 proc. visų taisyklių. Yra taisyklių, kurios per visą paramos laikotarpį⁶⁰ keistos net 20⁶¹ ar 28⁶² kartus (7 pav.).

7 pav. Lietuvos kaimo plėtros programos paramos priemonių keičiamų taisyklių dalis (proc.), 2022 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Teisės aktų registre pateiktą informaciją

41. Daugiau nei pusė (66,6 proc.)⁶³ paramos priemonių taisyklių buvo keičiamos likus maždaug 1 mėnesiui ar mažiau iki paraiškų kvietimo pradžios, o 33 proc.⁶⁴ buvo keičiamos net paraiškų priėmimo laikotarpiu (pavyzdys).

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos paramos priemonių taisyklių keitimų pavyzdžiai

- ✓ Priemonės „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įgyvendinimo taisyklės. Paraiškų priėmimas: 2022-01-03–2022-12-30. Taisyklių keitimas: 2021-01-24 ir 2022-10-05, t. y. paraiškų priėmimo laikotarpiu.
- ✓ Priemonės „Miško veisimas I“ įgyvendinimo taisyklės. Paraiškų priėmimas: 2022-03-01–2022-05-31. Taisyklių keitimas: 2022-02-18, t. y. likus 6 d. d. iki paraiškų priėmimo.

42. Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklės⁶⁵ kasmet keistos kelis kartus: 2020 m. – 2, o 2021 ir 2022 m. – po 6 kartus. 2023 m. patvirtintos taisyklės keistos 4 dienas prieš prasidedant deklaravimui⁶⁶ ir jam jau pasibaigus⁶⁷.
43. Ministerija paaiškino, kad taisyklių keitimai reikalingi dėl pasikeitusių teisės aktų, duomenų skaitmenizavimo, taisant tam tikras technines klaidas ar siekiant nustatyti aiškesnį teisės akto taikymą, todėl daugeliu atveju pakeitimai tikslinamojo pobūdžio ir įtakos paramos gavėjams ar

⁵⁹ Teisėkūros pagrindų įstatymas, 3 str. 2 d. 2 p.

⁶⁰ Nuo paramos taisyklių patvirtinimo 2015 m.

⁶¹ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ įgyvendinimo taisyklės.

⁶² Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ įgyvendinimo taisyklės.

⁶³ 24 iš 36.

⁶⁴ 12 iš 36.

⁶⁵ Taisyklių tikslas – nustatyti reikalavimus pareiškėjams, siekiantiems gauti tiesiogines išmokas, šių reikalavimų administravimo bei kontrolės tvarką ir bendrąją paraiškos formą, taip pat jos pildymo ir administravimo tvarką.

⁶⁶ Balandžio 13 d.

⁶⁷ Liepos 25 d.

administratoriams neturėjo. Auditorių vertinimu, pakeitimai turėtų būti atliekami paraiškų rinkimo procesui dar neprasidėjus⁶⁸. 97 proc. savivaldybių ir 87 proc. žemės ūkio asociacijų, susidūrusių su keitimais⁶⁹, teigė, jog dažni taisyklių keitimai turėjo neigiamos įtakos. Savivaldybės pabrėžė kilusią sumaištį, ūkininkų nepasitenkinimą, padidėjusį savivaldybių specialistų darbo krūvį siekiant įsigilinti į keitimus ir klaidas, dėl kurių tenka tikslinti paraiškas. 64 proc. savivaldybių nurodė, kad ne visada apie pakeitimus informuojamos laiku. Keičiant taisykles prieš pat ar per paraiškų priėmimo laikotarpį, paramos administratoriams neužtenka laiko įsigilinti į keitimus ir tinkamai konsultuoti žemdirbius (pavyzdys).

Savivaldybių komentarų dėl taisyklių keitimų pavyzdžiai

- ✓ <...> Atliekant funkcijas atsiranda neužtikrintumas ir negalėjimas aiškiai suteikti informacijos ūkininkams. Nejmanoma laiku susipažinti su pakeitimais. Norėtusi, kad taisyklės būtų patvirtintos ir nekeičiamos bent 2 savaitės iki deklaravimo pradžios.
- ✓ Reikėjo iš naujo susipažinti ir pareiškėjus informuoti apie pasikeitimus. Pareiškėjai turėjo naujai įvertinti ar galės įgyvendinti naujus reikalavimus.
- ✓ Deklaravimo procesas sulėtėja, daugiau padaroma klaidų, tenka tikslinti jau pateiktas paraiškas. Kyla darbuotojų ir pareiškėjų nepasitenkinimas.
- ✓ Pareiškėjas suplanavo ir pasėjo viena, o pasikeitus taisyklėms, jis jau neatitiko paramos gavimo sąlygų.
- ✓ Nors 2023 m. pasėlių deklaravimo taisyklės buvo priimtos vasario mėnesį, tačiau iš karto buvo pasakyta, kad bus daug pakeitimų. Todėl žemdirbiai ir žemės ūkio specialistai iki pat pasėlių deklaravimo pradžios buvo nežinomybėje kas tiksliai pasikeis. Atskiri ŽŪM darbuotojai skirtingai aiškino teisės aktus. Skyrėsi ŽŪM ir NMA darbuotojų atsakymai į tuos pačius klausimus. Nauja taisyklių redakcija patvirtinta likus savaitgaliui iki pasėlių deklaravimo pradžios. Taisyklės buvo keičiamos ne atskirais punktais, o nauja redakcija. Per savaitgalį reikėjo perskaityti visas taisykles ir priedus, įsigilinti, kas pakeista. Todėl savivaldybių specialistams buvo labai sunku konsultuoti žemdirbius ir pildyti pasėlių deklaracijas.

44. Apklaustų žemės ūkio asociacijų manymu, dažni ir pavėluoti keitimai apsunkina ūkio vystymo planavimą (keičiamos taisyklės koreguoja ūkio kuriamą strategiją), ūkiai nukenčia finansiškai (pavyzdys).

Žemės ūkio asociacijų komentarų dėl taisyklių keitimų pavyzdžiai

- ✓ Tai apsunkina patį ūkininką, jam planuojant ūkio vystymą, plėtrą. Lyg pasiruoši, opa ir po koregavimų nepatenki į projektą. Konsultantai dėl to padidino įkainius, nes didžioji dauguma įsakymų nuolat keičia ar papildo prieš tai buvusį įsakymą.
- ✓ Nežinant konkrečių sąlygų nejmanoma iš rudens suplanuoti negamybinių plotų kiekio, kad atitiktų reikalavimus ekoschemoms. Yra pavyzdžių kai buvo išdirbami rudeniniai pasėliai.
- ✓ Paprastai planuojame veiksmus, kuriuos atliksime maždaug po metų. Kuo toliau, tuo labiau planavimas tampa nebeįmanomas, nes įsakymai atsiranda ir pradeda galioti praktiškai iškart.
- ✓ Skirtingu laiku deklaravę pasėlius ūkininkai nevienodomis sąlygomis tai padarė. Esu pats susidūręs su atveju kai vieną dieną buvo galimybė lauke įbraižyti palaukes, vėliau nebe.
- ✓ Ūkininkai nebesupranta pagal kokias taisykles turi dirbti. Įvairūs sprendimai žemės ūkyje yra strateguojami jau prieš metus laiko, o keičiamos taisyklės koreguoja visą ūkio kuriamą strategiją.

⁶⁸ pvz. keitimai siekiant ištaisyti taisyklių neatitikimus su programos nuostatomis, patikslinti sąvokas ar papildyti paraiškos formą laukeliais galėjo būti iš anksto įvertinti išvengiant keitimų.

⁶⁹ Apklaustos metu nurodžiusių, jog 2020–2023 m. susidūrė su atvejais, kai paramos priemonių taisyklės buvo keičiamos daugiau nei 2 kartus per metus: 52 proc. savivaldybių nurodė, jog susidūrė, 27 proc. – nesusidūrė, o 19 proc. negalėjo atsakyti; 56 proc. nurodė, jog susidūrė, 2 proc. – nesusidūrė, o 41 proc. negalėjo atsakyti.

45. 2021–2030 m. Teisingumo sistemos plėtros programos pagrindime pažymima, jog neretais atvejais teisės aktų keitimas būna nulemtas poreikiu taisyti paaiškėjusias klaidas ar teisinio reguliavimo trūkumus, tačiau dažnas jų keitimas apsunkina teisės taikymą, neigiamai veikia teisėkūros tvarumą ir visuomenės pasitikėjimą valdžios institucijomis bei teisės sistema.

Savivaldybės norėtų daugiau metodinės pagalbos

46. Viešojo valdymo institucijose turėtų būti įgyvendinamos mokymosi vieniems iš kitų iniciatyvos, dalinamasi žiniomis ir gerąja patirtimi, kaip spręsti tam tikrus klausimus⁷⁰. Nagrinėjome, ar ministerija, patvirtinusi naujas paramos priemones, kurias administruos savivaldybės, taisykles, teikia joms metodinę pagalbą.
47. Ministerija kartu su Nacionaline mokėjimo agentūra ir Žemės ūkio duomenų centru metodinę pagalbą savivaldybėms teikia: vykdomi seminarai ar konferencijos, mokymai, konsultacijos, rengiama metodinė medžiaga (8 priedas). 66 proc. apklaustų savivaldybių nurodė, jog teikiamos metodinės pagalbos pakanka tik iš dalies arba nepakanka⁷¹. Savivaldybių specialistai įvardina trūkumus dėl ne visada laiku organizuojamų seminarų, dėl praktinių mokymų trūkumo, dėl detalesnės ir aiškesnės informacijos stygiaus. Taip pat į ministeriją raštu⁷² kreipėsi savivaldybių žemės ūkio skyrių darbuotojų asociacija dėl kontaktinių mokymų trūkumo. Peržiūrėję 2022–2023 m. teiktos metodinės ar informacinės pagalbos veiksmų sąrašą ir įvertinę apklausos rezultatus pastebėjome, jog nemažai metodinės pagalbos veiklų vykdoma nuotoliu, nors savivaldybės norėtų, kad mokymai būtų organizuojami gyvai, nes praktiniai mokymai yra naudingesni, sklandesni ir aiškesni (pavyzdys).

Savivaldybių komentarų dėl teikiamos metodinės pagalbos pavyzdžiai

- ✓ Norėtųsi tiesioginių seminarų, mokymų. Nuotoliniuose ne viskas sklandžiai vyksta. Fiziniuose susitikimuose daug informacijos gaunama tiesiogiai pabendravę ir su kitais rajonais.
- ✓ Dažniausiai teikiama informacija labai vėlai. Organizuojami seminarai dažnu atveju būna greitas teorijos prabėgimas.
- ✓ Trūksta praktinės dalies patiems specialistams. Teoriją ir taisykles galima perskaityti jų puslapyje, <...>. Kyla daug bereikalingų klausimų, kas užima laiką ir stabdo lėšų įsisavinimą.
- ✓ Teisės aktų pakeitimų pristatymai dažniausiai būna neišsamūs, todėl specialistams sudėtinga suprasti, įsisavinti ir vėliau vykdyti funkcijas, bei teikti išaiškinimus ūkininkams. Pristatymų metu neatsižvelgiama į specialistų pasiūlymus, kurie tikrai palengvintų ir supaprastintų procesus.
- ✓ Pasėlių deklaravimo tiesioginės konsultacijos buvo pavėluotos, t. y. papildomos konsultacijos ir taisyklių išaiškinimas šiais metais vyko deklaravimo metu. Būtų tikslinga mokymus organizuoti žiemą, prieš prasidedant pasėlių deklaravimui. Mokymai turėtų būti ir ūkininkams.
- ✓ Trūksta laiku vykdomų mokymų pasėlių draudimo tema. Paraiškos jau renkamos nuo 2023 m. rugsėjo 1 d., o savivaldybių specialistams dar nepravesti mokymai, neturime išaiškinimų kur ir kaip tikrinti subjekto susietumą bei sunkumų patyrimą.

⁷⁰ Vyriausybės 2012-02-17 nutarimu Nr. 171 patvirtinta Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 m. programa, 13.1.3 p.

⁷¹ 58 proc. nurodo, jog tik iš dalies pakanka, 8 proc. – nepakanka

⁷² Savivaldybių žemės ūkio skyrių darbuotojų asociacijos 2022-03-23 raštas Nr. AS-6 „Dėl žurnalų pildymo ir kontaktinių mokymų“.

48. Trūkstant praktinės metodinės pagalbos ar ją suteikiant ne laiku, savivaldybės, administruojančios paramos priemonės, negali teikti tinkamos ir aktualios informacijos pareiškėjams, siekiant išvengti klaidų ar netikslumų, turinčių įtakos pareiškėjų ar paramos gavėjų galimybei gauti finansavimą. Tam, kad savivaldybės galėtų tinkamai/ kokybiškai administruoti paramos priemonės, ministerija turėtų išsiaiškinti, kokių mokymų ar kitų priemonių ir koku formatu trūksta savivaldybių specialistams ir, atsižvelgdama į tai, organizuoti jas.

2.2. Ministerija imasi priemonių mažinti administracinę naštą, tačiau jų nepakanka

49. Administracinė našta – tai laiko sąnaudos ir finansinės išlaidos, kurias patiria ar gali patirti asmenys vykdydami teisės aktuose nustatytus informacinius įpareigojimus⁷³. Siekiant darnaus administracinės naštos mažinimo, turėtų būti taikomos priemonės, pvz.: proceso supaprastinimas, išsamios informacijos ir konkrečių veiksmų informaciniams įpareigojimams įvykdyti pateikimas, institucijų keitimasis turimais duomenimis, ES teisės aktų, perkeliamų į nacionalinę teisę, administracinės naštos įvertinimas, tikslinių grupių apklausų organizavimas siekiant nustatyti labiausiai abejotinus informacinius įpareigojimus ir kt.⁷⁴
50. Ekonomikos ir inovacijų ministerija, kurioje vykdoma administracinės naštos vertinimo metodikos⁷⁵ taikymą, teigia, jog susiklosčiusi tokia praktika, kad paramos priemonės reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyti įpareigojimai nelaikomi privalomais⁷⁶, todėl dažniausiai administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo pokyčio vertinimas paramos priemonėms neatliekamas. Tačiau ši praktika neužkertama kelio tokio vertinimo atlikimui. Ministerijos teigimu, siekiant kuo labiau subalansuoto reguliavimo, kiekvienu atveju reikėtų atsižvelgti į priemonės naudojimo mastą ir įsivertinti, ar toks vertinimas nėra naudingas. Analizavome, ar ministerija vertina paramos priemonėse suformuluotų sąlygų administracinę naštą ir ar imasi jos mažinimo priemonių.
51. Įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos ir Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano priemonės skiriama ES finansinė parama. 2020–2022 m. Lietuvos kaimo plėtros programos parama vidutiniškai pasinaudojo 60 proc. ūkininkų. Siekiant gauti tiesiogines išmokas ar kitą finansinę paramą, susiduriama su įvairiais skirtingų teisės aktų reikalavimais ir įsipareigojimais, kurių įgyvendinimas reikalauja finansinių ir laiko sąnaudų. Pareiškėjai privalo atitikti nustatytus kriterijus, veiklą vykdyti pagal tam tikras normas, periodiškai teikti dokumentus ir kt.
52. Ministerija imasi priemonių, galinčių padėti šią naštą sumažinti tiek pareiškėjams, tiek paramos administratoriams, nors paramos priemonėse nustatytų sąlygų administracinės naštos ir nevertina. Pavyzdžiui, pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą 2020–2023 m. vykdyta 10 iniciatyvų, siekiant mažinti administracinę naštą: numatyta

⁷³ Informacinis įpareigojimas – teisės akte asmeniui nustatytas ar teisės akto projekte siūlomas asmeniui nustatyti įpareigojimas pateikti valstybės ar savivaldybių institucijoms ar įstaigoms arba jų įgaliotiems asmenims informaciją apie savo veiklą ar gaminius arba kitą teisės akte nustatytą ar teisės akto projekte siūlomą nustatyti informaciją; tokią informaciją kaupiti, saugoti ir pateikti valstybės ar savivaldybių institucijoms ar įstaigoms arba jų įgalioto asmens atskiru pareikalavimu; pateikti informaciją trečiosioms šalims.

⁷⁴ Administracinės naštos mažinimo įstatymas, 2 ir 3 str.

⁷⁵ Vyriausybės 2012-01-11 nutarimas Nr. 4 „Dėl ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo metodikos patvirtinimo“.

⁷⁶ Vykdyti ūkinę veiklą galima ir neįgyvendinus šių įpareigojimų.

palengvinimų, išimčių, paslaugos suskaitmenintos, panaikinti arba sujungti tam tikri apskaitos žurnalai, sutrumpintas paraiškų vertinimo terminas ir kt.

53. Savivaldybių ir žemės ūkio srities asociacijų apklausų rezultatai rodo, jog kuriamos priemonės turi trūkumų, o administracinė našta vis dar yra per didelė. 69 proc.⁷⁷ savivaldybių ir 88 proc.⁷⁸ apklaustų žemės ūkio srities asociacijų nurodė, jog paramos priemonėse⁷⁹ suformuluotų sąlygų administracinė našta yra per didelė arba iš dalies per didelė. Savivaldybės išskiria pasėlių draudimo dalinio kompensavimo paramos administravimą, paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimą (pavyzdys).

Savivaldybių komentarai dėl administracinės naštos pareiškėjams

- ✓ Naujajame Strateginiame plane kai kuriose priemonėse administracinė našta per didelė. Pvz., pasėlių deklaravimas su begale naujų įsipareigojimų, pasėlių draudimo dalinio kompensavimo paramos administravimas (vienas pareiškėjas turi apsilankyti savivaldybėje 3–4 kartus, pateikdamas begalę dokumentų, kuriuos reikia registruoti, patikrinti, užpildyti klausimynus, sutikrinti deklaruotus pasėlių plotus su draustais, patikrinti pareiškėjo susietumą ir sunkumų patyrimą sutikrinant pateiktą buhalterinių apskaitos dokumentų balansą, parengti sprendimus, informuoti pareiškėjus, paskaičiuotą preliminarią paramos sumą suvesti (rezervuoti) į Suteiktos pagalbos registrą (KOTIS) po to tiksliname, galutinę paramos sumą bei daug kitos informacijos suvesti į ŽUMIS, (vedamos 2 pažymos: NAC ir KPP parama atskirai, nors didelė dalis duomenų kartojasi) bei lėšų poreikiui avansiniam išmokėjimui duomenis teikiame NMA. <...>
- ✓ Per didelis popierinės dokumentacijos kiekis (valdų perdavimo atveju, pasėlių draudimas).
- ✓ <...> Ganymo ir pluoštinių kanapių sėjos ir atliktų darbų žurnaluose pildoma informacija kartojasi, todėl juos būtų galima sujungti į vieną.

Žemės ūkio asociacijos atkreipia dėmesį į didėjančią pildomų dokumentų ir el. žurnalų skaičių, sudėtingas paramos priemonių taisykles, pažymi stringančias informacines sistemas (pvz., ŽŪMIS, PPIS) ir jų nepakankamą patogumą naudojimui (pavyzdys).

Žemės ūkio asociacijų komentarai dėl administracinės naštos

- ✓ Dėl painių taisyklių sunku efektyviai planuoti gamybinę veiklą, naujos deklaravimo taisyklės neatitinka realių ūkininkavimo sąlygų. Trąšų ir augalų apsaugos žurnalų pildymas elektroninėje erdvėje reikalauja neadekvačiai daug laiko ir ne visi turi reikiamas kompetencijas juos pildyti kompiuteriu, PPIS sistema sezono metu stringa ir nėra išbaigta nei patogiam naudojimui, nei pritaikyta dideliems duomenų srautams. NMA patikrų metu vis tiek reikalauja popierinių žurnalų variantų. Ūkių valdų registras, kurį reguliariai privaloma atnaujinti, dauguma aspektų dubliuojasi su deklaravimo duomenimis, net patys ŽŪ specialistai seniūnijose su ironija juokiasi, kad čia „sviestas sviestuotas“. Yra įdiegta Palydovinio laukų stebėjimo sistema, tačiau vis tiek reikia dėti atžymas programėlėje ar el. paštu apie posėlio datas ir t.t.
- ✓ Informacijos teikimui apie AAP ir trąšas tinkamai nepasirengta, įbraižius laukus deklaruojant pasėlius, sistemos posistemės „nepasiima“ duomenų viena iš kitos, laukus reikia įbraižyti iš naujo.
- ✓ Trūksta vienos aiškios paraiškos formos, kuri būtų automatinė su nuorodomis į reikalavimus ir su automatinio klaidų tikrinimu. Absurdas verslo planų skaičiuojamąsias dalis pildyti Word formatu, verstį į PDF.
- ✓ Didėja pildomų dokumentų skaičius, didėja patikrų būdų kiekis (kiekvienas iš jų atneša papildomą administracinę naštą), atsiranda daug laukų fotografavimo, taisyklėse mažai lankstumo ir galimybių prisitaikyti prie kintančių gamtos sąlygų.

⁷⁷ 34 proc. mano jog per didelė, 35 proc. – jog iš dalies per didelė; 19 proc. respondentų negalėjo atsakyti

⁷⁸ 78 proc. – per didelė, 10 proc. – iš dalies per didelė; 7 proc. respondentų negalėjo atsakyti.

⁷⁹ 2014–2020 m. Kaimo plėtros programoje, 2023–2027 m. strateginiame plane.

- ✓ Paramos taisyklės yra parengtos labai sudėtingai, todėl eiliniai ūkininkai net ir nedidelei paramai gauti patys nesiryžta rengti paraiškų. Nedidelė parama turėtų būti administruojama daug paprasčiau <...>.

54. Audituojamu laikotarpiu ministerija yra gavusi pasiūlymų iš asociacijų, organizacijų ir kt. dėl paramos priemonių taisyklėse numatytų sąlygų administracinės naštos mažinimo, tačiau informacijos apie tai ji nekaupia ir neklasifikuoja (siūlymai aptariami ir nagrinėjami bendra tvarka). 68 proc.⁸⁰ apklaustų asociacijų ir 26 proc. savivaldybių yra teikę siūlymų dėl administracinės naštos mažinimo, o daugiau nei 80 proc.⁸¹ teikusiųjų siūlymus nurodo, jog j juos nebuvo atsižvelgta (pavyzdys).

Savivaldybių ir žemės ūkio asociacijų komentarai

- ✓ Teikiame daug įvairių siūlymų, įvairiomis formomis. Rašome raštus savivaldybių žemės ūkio specialistų asociacijos vardu, teikiame pastabas ir pasiūlymus teisės aktų derinimo eigoje, žodinius pasiūlymus nuotoliniuose seminaruose, tačiau nebūname išgirsti. Dažniausiai atsakoma, kad tai yra reglamentinės nuostatos arba ES reikalavimai ir nieko keisti negalima. Ypatingai sudėtingas pasėlių draudimo dalinio kompensavimo paramos administravimas. <...> Teisingumo dėlei reikia pasakyti, kad šiokių tokių pergalių pavyko pasiekti. Ilgai įrodinėjant buvo panaikintas bereikalingų draudimo sutarties priedų teikimas ir atsisakyta pareiškėjo draudimo paslaugos pirkimo procedūros įrodymų.
- ✓ Siūlyta buvo daugelis išiečių. Tiek ekoschemų kiekio mažinimas, kompleksiško atsakymas, žurnalų pildymo el. erdvėje atsakymas ar bent jau tinkamas sistemos išbaigimas patogiam praktiniam naudojimui.
- ✓ Siūlėme <...> padaryti bent jau Excel projektų biudžetus ir verslo planus. Atnaujinti ŽŪMIS sistemą, kad ji nestrigtų ir lengvai funkcionuotų.
- ✓ Susitikimuose klausėme kam reikia papildomai trąšų ir augalų apsaugos produktų žurnalų, kurie būtų pildomi per itin trumpą laiką. Siūlėme duomenis susirinkti iš trąšų ir augalų apsaugos Produktų pardavėjų (taip būtų ir paprasčiau administruoti, nes pardavėjų nepalyginamai mažiau, nei pirkėjų), jei tai būtina apskaityti Lietuvos mastu sunaudojamus kiekius. Arba žurnalų pildymą leisti pildyti bent iki metų pabaigos ir pan. Tai ūkiams padėtų išskaidyti metų eigoje tenkantį darbų krūvį ir nebūtų poreikio pirkti papildomai konsultantų paslaugas.

55. Nekaupiant ir nesisteminant siūlymų, negalima identifikuoti dažniausiai nurodomus galimus tobulinimo būdus ir imtis taiklių priemonių problemoms išspręsti, siekiant, kad procesai būtų kuo efektyvesni ir rezultatyvesni.

Žemės ūkio naudmenas ir pasėlius savarankiškai 2023 m. deklaravo mažiau nei 5 proc. visų pareiškėjų

56. Tarp administracinės naštos mažinimo priemonių minimas proceso supaprastinimas vykdant teisės aktuose nustatytus informacinius įpareigojimus bei informacinių technologijų ir elektroninių paslaugų plėtojimas⁸². Vertinome, ar daugėja žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimą per el. valdžios vartus savarankiškai atliekančiųjų skaičius.
57. Pradėjus įgyvendinti Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą, pasėlių deklaravimo procese atsirado naujovių. Ūkininkai ir paramos priemonės administruojančios institucijos susidūrė su iššūkiais, nes 2023 m. buvo patvirtintos naujos

⁸⁰ 28 iš 41.

⁸¹ 81 proc. teikusių siūlymus savivaldybių, 82 proc. teikusių siūlymus žemės ūkio asociacijų.

⁸² Administracinės naštos mažinimo įstatymas, 3 str. 1 d. 2 ir 4 p.

Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklės. Naujovės ir jų kaita apsunkino deklaravimo procesą (pavyzdys).

Savivaldybių ir žemės ūkio asociacijų komentarai

- ✓ Taisyklės patvirtintos prieš pat pasėlių deklaracijos pradžią, nebuvo teikiama tipinių ūkio lygmens pavyzdžių kaip turėtų vykti deklaracija, todėl daug laiko prarasta specialistams gilintis kaip spręsti nežinomus klausimus <...>.
- ✓ Pasėlių deklaravimo metu Žemės ūkio duomenų centras neinformavo apie dažniausiai daromas klaidas ar kraštovaizdžio elementų įbraižymo niuansus.
- ✓ Dėl painių taisyklių sunku efektyviai planuoti gamybinę veiklą, naujos deklaravimo taisyklės neatitinka realių ūkininkavimo sąlygų.
- ✓ Dar nesutikau nei vieno ūkininko Lietuvoje, kuris iki galo suprastų kiek gi galų gale jis gaus išmokų už savo deklaruotas žemes.

58. 2020–2023 m. žemės ūkio naudmenas ir pasėlius savarankiškai (per el. valdžios portalą) deklaravo mažiau nei 5 proc.⁸³ visų pareiškėjų. Kasmet savarankiškai deklaruojančių daugėjo vos 0,1–0,2 proc. punkto. Analizavome, kodėl didžioji dalis ūkininkų pasėlius deklaruoja ne savarankiškai, o padedami savivaldybių specialistų. Apklaustų žemės ūkio asociacijų teigimu, deklaravimo informacinė sistema yra per sudėtinga, baiminamasi klaidų, ūkininkams trūksta kompiuterinio raštingumo įgūdžių. Savivaldybės taip pat įvardina sudėtingą pasėlių deklaravimo platformą, menką ūkininkų kompiuterinio raštingumo lygį, laiko stygių.
59. Ministerija nėra atlikusi tyrimo ar vertinimo, siekiant identifikuoti deklaravimo metu kylančius sunkumus. Neišanalizavus esamos situacijos, dažniausiai kylančių problemų, sudėtinga priimti sprendimus dėl pasėlių deklaravimo sistemos tobulinimo. Tam, kad savarankiškai deklaravimą atliekančių ūkininkų daugėtų, ministerija turėtų identifikuoti Žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimo proceso problemas ir imtis priemonių jas spręsti.
60. Siekiant, kad administravimo procesai būtų supaprastinti, ministerija turėtų išsiaiškinti, kokiose paramos priemonėse, kokie procesai, teisės aktų nuostatos, informacinės sistemos sukelia administracinę naštą ūkininkams ir imtis priemonių jos mažinimui.

2.3. Neatliktas Kaimo plėtros programos poveikio vertinimas

61. Ministerija, vadovaudamasi ES reglamentais ir ES nustatytais bendrosios žemės ūkio politikos⁸⁴ tikslais, rengia ir įgyvendina Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą⁸⁵ bei Žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą⁸⁶. Vertinome, ar 2022 m. kiekvieno šios Kaimo plėtros programos prioriteto finansinis įgyvendinimas siekė ne mažiau nei 75 proc., ar visos suplanuotos tikslų rodiklių reikšmės kasmet yra pasiektos ir

⁸³ 4,52–4,94 proc. (2020 m. – 4,52 proc., 2021 m. – 4,64 proc., 2022 m. – 4,85 proc., 2023 m. – 4,94 proc.)

⁸⁴ ES bendra žemės ūkio politika (BŽŪP) – tai žemės ūkio sektoriaus ir visuomenės, Europos ir jos ūkininkų partnerystė. BŽŪP bendra visoms ES šalims; ji valdoma ir finansuojama europiniu lygmeniu ES biudžeto lėšomis.

⁸⁵ [Programa ir priemonės | Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija \(lv.lt\)](#) (žiūrėta 2023-12-05). Kaimo plėtros programos vykdymas buvo suplanuotas 2014–2020 m. laikotarpiui, bet 2020 m. pabaigoje EK visų ES valstybių narių programos pratęsė dar dvejiems metams (iki 2022 m.). Pagal ją skirtos paramos lėšos turi būti išmokėtos iki 2025-12-31. Pereinamuoju laikotarpiu papildomai skirta 672,4 mln. Eur.

⁸⁶ [Strateginis planas | Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija \(lv.lt\)](#) (žiūrėta 2023-12-01).

ar nepasiekus jų ministerija analizuoja priežastis bei imasi korekcinų veikslių (veiklos procesų tobulinimo, išteklių perskirstymo ir pan.)⁸⁷.

62. Kaimo plėtros programos finansinio įgyvendinimo lygis 2022 m. siekė 68 proc., o programoje suformuluotų prioritetų finansinis įgyvendinimas svyravo nuo 44 iki 84 proc. Likus trejiems metams iki įgyvendinimo pabaigos, 5 iš 6 programos prioritetų finansinis įgyvendinimas vidutiniškai siekė vos 54 proc. (1 lentelė).

1 lentelė. 2014–2020 m. Kaimo plėtros programos prioritetų finansinis įgyvendinimas 2022 m.

Prioriteto Nr.	Prioritetas	Prioriteto finansinio įgyvendinimo lygis 2022 m. (proc.)	Prioritetui išmokėtų lėšų dalis 2022 m., lyginant su jam skirtu finansavimu (proc.)
1	Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse	44	51
2	Didinti ūkių gyvybingumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą	60	67
3	Skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje	48	51
4	Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas	84	91
5	Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose	58	58
6	Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse	62	73

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal ESTEP parengtos KPP 2014–2022 metų įgyvendinimo ataskaitos duomenis

63. Ministerija stebi, vertina, analizuoja priemonių paraiškų teikimo mastus, nepanaudotų lėšų likučius, stringančius priemonių administravimo procesus ir atlieka korekcijas. Be to, Kaimo plėtros programos 2020–2022 m. įgyvendinimo ataskaitose teikia vykdomų rodiklių žemo įgyvendinimo lygio priežastis, atsižvelgdama į jas atlieka korekcinis veiksmus.
64. Suskaičiavome, kad 9 (45 proc.) iš 20 minėtoje programoje nustatytų tikslo rodiklių įgyvendinimas nevyksta pakankamu tempu⁸⁸, kad būtų pasiektos 2025 m. numatytos jų reikšmės (jos 2022 m. sudarė nuo 13,02 iki 68,66 proc. planuotos reikšmės), todėl programos tikslai gali būti nepasiekti visa apimtimi. Dar 6 rodiklių faktinis įgyvendinimas 2022 m. labai viršijo 2025 m. planuotas siektinas reikšmes (nuo 129,6 iki 346,83 proc.). Ministerijos teigimu, rodiklių planavimo metu sudėtinga iš anksto ir tiksliai numatyti tam tikras situacijas (pvz. paramos gavėjų aktyvumas tam tikrose priemonėse, dalyvių skaičiai įvairiuose renginiuose ir pan.). Be to, EK laikosi griežtos pozicijos, kad tikslo rodikliai negali būti keičiami atsižvelgiant į realų jų pasiekimą, t. y. jie negali būti „priderinti“ prie faktinių įgyvendinimo duomenų. Dėl to rodiklių reikšmės programos įgyvendinimo eigoje buvo šiek tiek koreguojamos tik išskirtiniais atvejais.
65. Stebėsenos rodikliais turi būti galima įvertinti įstaigos konkrečių tikslų pasiekimą ir uždavinių įgyvendinimą ir matuoti tai, ko siekiama finansuojant konkrečią priemonę arba

⁸⁷ Strateginio valdymo įstatymas, 4 str. 1 ir 2 p., Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“, 7.5 ir 7.8.1 p.

⁸⁸ Rodiklių faktinės reikšmės nesiekia 75 proc. 2025 m. planuojamos reikšmės.

projektą⁸⁹. Vertinome, ar kiekvienas Žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano tikslas turi jo įgyvendinimą matuojančius rodiklius, ar visi 2014–2020 m. Kaimo plėtros programoje bei strateginiame plane nustatyti rodikliai matuoja tikslo pasiekimą.

66. Rengiant bendrąją žemės ūkio politiką, EK nustatė visoms ES šalims narėms vienodus rodiklius, kuriems nereikėtų sudėtingų skaičiavimų, kad galėtų greitai turėti informaciją, kaip įgyvendinamos visų šalių programos. Įvertinę šiuos rodiklius nustatėme, kad tiek Kaimo plėtros 2014–2020 m. programoje, tiek 2023–2027 m. strateginiame plane suformuluoti rodikliai orientuoti į kiekybinį, o ne kokybinį situacijos vertinimą, nes matuoja suteiktos paramos kiekį (Eur), paremtų ūkininkų skaičių ar žemės naudmenų plotą (pavyzdys). Dėl programoje bei plane nustatytų kiekybinio pobūdžio rodiklių nesudaromos prielaidos pamatuoti, ar pasiekti šiuose dokumentuose suformuluoti tikslai.

Kaimo plėtros 2014–2020 m. programoje nustatytų rodiklių pavyzdžiai:

- ✓ 1 prioritetas: Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse – rodiklis T3. Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius;

2023–2027 m. strateginiame plane nustatytų rodiklių pavyzdžiai:

- ✓ 2 tikslas (SO2): Labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai – rodiklis R.9 Ūkininkų, gaunančių investicinę paramą restruktūrizavimui ir modernizavimui, įskaitant išteklių naudojimo efektyvumo didinimą, dalis.

67. Viešojo valdymo sprendimų priėmimas turi būti grindžiamas pasiektų rezultatų stebėsenos duomenimis ir sprendimų finansinio, administracinio, socialinio ir kito poveikio vertinimu⁹⁰. Nagrinėjome, ar visiems 6 Kaimo plėtros programos nustatytiems prioritetams yra atlikti poveikio vertinimai ir ar visi jos tikslai yra pasiekti. Nustatėme, kad poveikio vertinimai atlikti 4 iš 6 prioritetų. Ministerijos teigimu, 1-ojo ir 3-iojo prioritetų vertinimus suplanuota atlikti 2024 m., o bendrą programos poveikio vertinimą, kuris kompleksiskai apžvelgtų visą programos įtaką Lietuvos žemės ūkiui, planuojama atlikti 2026 m., užbaigus vykdyti programą. Išorės ekspertai, atlikdami 2023–2027 m. Strateginio plano *ex-ante* vertinimą, taip pat nurodė poveikio vertinimo trūkumą (pavyzdys).

Išorės ekspertų vertinimo pavyzdys

Išorės ekspertų teigimu, Kaimo plėtros programos vertinimų ataskaitose daugiau dėmesio skiriama intervencijų įgyvendinimui, o ne jų poveikio vertinimui, poveikio vertinimo išvados pateikiamos nepakankamai aiškiai, todėl programos vertinimų rezultatus sunku panaudoti atliekant situacijos analizę ir planuojant naujas intervencijas⁹¹.

68. Daugiau nei pusė (51 proc., t. y. 21 iš 41) apklaustų žemės ūkio asociacijų atstovų nurodė, kad Kaimo plėtros 2014–2020 m. programa tik iš dalies padarė teigiamą poveikį (pavyzdys).

Lietuvos žemės ūkio asociacijų atstovų nurodytas Kaimo plėtros programos trūkumų pavyzdys

Smulkiesiems ūkininkams ir gamintojams parama vis tiek buvo mažai prieinama. Parama jauniems ūkininkams yra dažnai panaudojama skaidant ūkius, bet patiems jauniems neūkininkaujant. Mokymus ūkininkams galėjo vykdyti tik formalus mokymo licencijas turinčios organizacijos, o nedidelės organizacijos mokymus norintiesiems galėjo vykdyti tik komerciniu būdu, t. y. imant mokesť už mokymus.

⁸⁹ Strateginio valdymo sistemoje naudojamų pažangos ir tęstinės veiklos stebėsenos rodiklių nustatymo ir skaičiavimo gairės, 9.1 p.

⁹⁰ Strateginio valdymo įstatymas, 4 str. 3 p.

⁹¹ ESTEP 2022-04-11 Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano *ex ante* vertinimas. Galutinė ataskaita, p. 477.

69. Nenustačius rodiklių, kurie rodytų programos ar plano tikslo pasiekimo lygį, neatlikus visos apimties programos poveikio vertinimo, nėra žinoma, ar išsikelti tikslai yra pasiekti. Be poveikio vertinimo kryptingai ir pagrįstai planuoti naujo ES finansavimo laikotarpio priemonės sudėtinga. Siekiant, kad visuomenei būtų žinomas programos tikslų pasiekimas ir poveikis Lietuvos žemės ūkiui, būtina atlikti visų prioritetų poveikio vertinimus.

2.4. Trūksta socialinių partnerių įtraukimo į politikos formavimą

70. Diegiant sumanų valdymą svarbu užtikrinti, kad strateginiai sprendimai būtų priimami bendradarbiaujant ir siekiant plataus sutarimo, plačiai konsultuojantis su socialiniais ir ekonominiais partneriais⁹². EK pabrėžia, kad strateginio lygio sprendimai ir dokumentai žemės ūkio ir kaimo plėtros srityje turi būti rengiami bendradarbiaujant valdžios atstovams ir ūkininkams⁹³. Vertinome, ar ministerijoje yra viešai paskelbtas aktualus darbo grupių (įvairių bendradarbiavimo formų) sąrašas⁹⁴.
71. Ministerija neturi susisteminto aktualaus sudarytų darbo grupių sąrašo, struktūriniai padaliniai esant poreikiui formuoja darbo grupes ir organizuoja jų darbą. Apklausę visus 35 ministerijos struktūrinius padalinius suskaičiavome, kad 2023 m. gruodžio mėn. iš viso veikė 42 įvairios darbo grupės, susijusios su politikos formavimu (15 darbo grupių, 1 kolegija, 11 komisijų, 9 komitetai, 6 tarybos). Tačiau ministerija savo interneto svetainėje yra paviešinusi tik pusę (22) jų⁹⁵.
72. Taip pat ministerija neviešina visų darbo grupių, susijusių su politikos formavimu, posėdžių protokolų⁹⁶ ir žemės ūkio ministro patvirtintų įsakymų dėl darbo grupių sudarymo ir personalinės sudėties:
- ✓ 43 proc. (18 iš 42) darbo grupių sudarymo įsakymai yra viešinami;
 - ✓ interneto svetainėje yra informacija tik apie 4 iš 23 paskelbtų darbo grupių veiklą⁹⁷.
73. Neviešinant darbo grupių ir jų veiklos, konkrečiais klausimais suinteresuoti ūkininkai ar jų interesams atstovaujanti organizacijos, jei joms nėra pasiūloma dalyvauti, neturi galimybės kreiptis dėl dalyvavimo konkrečiose darbo grupėse ir išsakyti savo nuomonę, pasiūlyti efektyvesnius, praktika grįstus sprendimo būdus.
74. Vertinome, ar visose ministerijos darbo grupėse, susijusiose su ministerijos politikos formavimo sritimis, yra įtrauktas bent vienas socialinis partneris⁹⁸. Ministerijos socialinių partnerių sąrašė iš viso yra 87 įmonės, asociacijos, bet tik 38 proc. (16 iš 42) ministerijos sudarytų darbo grupių, susijusių su politikos formavimu, yra įtraukti socialiniai partneriai – dažniausiai Žemės ūkio rūmų, Žemės ūkio tarybos, Lietuvos ūkininkų sąjungos atstovai. Daugiausia jų buvo darbo grupėje trumpoms tiekimo grandinėms vystyti (10 atstovų),

⁹² Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 7.8.1 p.

⁹³ 2023-10-20 vykusios 2023 m. kaimo sueigoje „Lietuvos kaimo ir žemės ūkio perspektyva 2024 m.“ ES žemės ūkio komisaro Janusz'o Wojciechowskio pasakyta mintis.

⁹⁴ Teisėkūros pagrindų įstatymas, 3 str. 2 d. 4 p.

⁹⁵ Skiltyje „Darbo grupės“ – 18 darbo grupių (komisijų ir kt.); kitur – dar 4 stebėsenos komitetai.

⁹⁶ Ministerijos bendradarbiavimo su partneriais tvarkos aprašas, 23 p.

⁹⁷ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įgyvendinimo stebėsenos komitetas; 2023–2027 m. strateginio plano stebėsenos komitetas; Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programos stebėsenos komitetas; Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2021–2027 m. programos stebėsenos komitetas.

⁹⁸ Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 7.8.1 p.

žemės ūkio gamybos rizikos valdymo paramos priemonių tobulinimo darbo grupėje (9), ministerijos kolegijoje (7) ir pieno taryboje (7).

75. Ministerija nurodo, kad kai kurios darbo grupės skirtos tik vidiniams klausimams spręsti, teisės aktų juodraščiams rengti, o socialiniai partneriai įtraukiami į diskusijas kituose derinimo etapuose, pvz., pristatant teisės aktų projektus Lietuvos kaimo tinklo⁹⁹ renginiuose, šie projektai skelbiami Teisės aktų informacinėje sistemoje ir visi suinteresuoti asmenys per nustatytą laiką gali teikti pastabas¹⁰⁰. Auditorių nuomone, socialiniai partneriai galėtų būti įtraukti teisėkūros proceso ankstesniame etape (pavyzdžiai).

Darbo grupių, kuriose galėtų būti socialinių partnerių atstovai, pavyzdžiai

- ✓ Darbo grupė dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano intervencinių priemonių – tiesioginių išmokų įgyvendinimo taisyklių parengimo;
 - ✓ darbo grupė, skirta pasirengti įgyvendinti Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencines priemones;
 - ✓ Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“ investicijos „ŠESD absorbcinių pajėgumų didinimas“ įgyvendinimo darbo grupė.
-

76. Ministerijoje nėra bendros sistemos, kriterijų, kada ir kokie socialiniai partneriai turi būti įtraukiami į darbo grupes. Yra patvirtintas bendradarbiavimo su partneriais tvarkos aprašas¹⁰¹, tačiau jis taikomas tik tuo atveju, jei ministerijos struktūriniam padaliniiui kyla poreikis kviešti ministerijos partnerį (iš ministerijos partnerių sąrašo atsižvelgiant į konsultacijų ir diskusijų turinį) dalyvauti darbo grupių veikloje, konsultacijose ir diskusijose. Išanalizavę ministerijos struktūrinių padalinių pateiktus kriterijus, pagal kuriuos parenkami socialiniai partneriai į darbo grupes nustatėme, kad tiek atrankos kriterijai, tiek socialinių partnerių neįtraukimo į darbo grupės veiklą priežastys yra subjektyvios, priklauso nuo darbo grupės organizatoriaus. Esamas ministerijos bendradarbiavimo su partneriais reglamentavimas neužtikrina, kad jiems būtų sudarytos sąlygos dalyvauti ministerijos darbo grupių, susijusių su politikos formavimu, veikloje, nes visa atsakomybė (įvertinti poreikį pakviesti socialinį partnerį) patikėta (nenustatant kriterijų) struktūrinių padalinių, kuriuose veikia darbo grupės, vadovams.
77. 68 proc. (28 iš 41) į apklausą atsakiusių asociacijų nuomone, ministerija netinkamai suformuoja darbo grupių sudėtis (pavyzdžiai).

Asociacijų nurodyti darbo grupių trūkumų pavyzdžiai

- ✓ grupės formuojamos tendencingai, į jas nekviečiami tie žmonės, kurie nagrinėja dokumentus ir gali užduoti nepatogius klausimus;
 - ✓ kai kuriose darbo grupėse per mažai priimama ūkininkų atstovų, todėl daugelis probleminių dalykų lieka neišanalizuoti ir išspręsti. Tokiu būdu ilgėja sąlygų derinimas.
-

78. 49 proc. (20 iš 41) apklausoje dalyvavusių asociacijų nuomone, teisės aktų derinimo procesas su socialiniais partneriais beveik nevyksta, kad jis turi trūkumų (pvz., ministerija laiku

⁹⁹ Lietuvos kaimo tinklas (LKT) – organizacinė struktūra, vienijanti kaimo plėtros procesuose dalyvaujančius su žemės, maisto, miškų ūkiais ir kaimo plėtra susijusias valstybės ir vietos savivaldos institucijas, įstaigas ir viešuosius juridinius asmenis. Jo pagrindinis tikslas – pagerinti KPP įgyvendinimo kokybę, užtikrinti keitimąsi patirtimi ir gerąją praktiką, gerinti KPP vertinimą.

¹⁰⁰ Vyriausybės 1994-08-11 nutarimu Nr. 728 patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamentas.

¹⁰¹ Žemės ūkio ministro 2021-06-10 įsakymu Nr. 3D-382 patvirtintas Ministerijos bendradarbiavimo su partneriais tvarkos aprašas, 6, 16 ir 17.2 p.

neinformuoja apie rengiamus teisės aktų projektus, susitikimams tinkamai nepasiruošia, neatsiunčia iš anksto dokumentų ir pan.) nurodė 46 proc. (19 iš 41) atsakiusiųjų.

79. Socialinių partnerių ir savivaldybių žemės ūkio skyrių specialistų nuomone, ministerija formuodama politiką nepakankamai konsultuojasi:
- ✓ 31 proc. savivaldybių specialistų ir 41 proc. (17 iš 41) į apklausą atsakiusių asociacijų pabrėžė, kad ministerijos bendravimas ir bendradarbiavimas su socialiniais partneriais, ūkininkais, žemės ūkio specialistais, mokslininkais yra pagrindinė priemonė, kuri labiausiai prisidėtų prie ministerijos politikos formavimo žemės ūkio srityje pagerinimo;
 - ✓ 73 proc. apklausoje dalyvavusių savivaldybių žemės ūkio skyrių specialistų nuomone ministerija neįsiklauso ar tik iš dalies įsiklauso į savivaldybių specialistų siūlymus (pavyzdžiai).
80. Neišdiskutavus su socialiniais partneriais žemės ūkio, kaimo plėtros ir žuvininkystės sričių problemų ar aktualijų, nevaldoma rizika, kad priimti sprendimai neatitiks šių sričių dalyvių lūkesčių. Siekiant, kad ministerijos bendradarbiavimas su socialiniais partneriais formuojant politiką, būtų atviras, svarbu viešinti darbo grupių sąrašą, jų sudėtį ir veiklą bei į politikos formavimui skirtas darbo grupes įtraukti socialinius partnerius. Ministerija kaip gerąją praktiką galėtų naudoti ES finansuojamų programų stebėsenos komitetų veiklą.

2.5. Ministerija turėtų nustatyti pavaldžioms įstaigoms veiklos kokybinius rodiklius ir teikti grįžtamąjį ryšį

81. Programos vertinimo kriterijai turi parodyti tiek jos rezultatų kiekybinę išraišką, tiek jų kokybę.¹⁰² Vertinome, ar visose ministerijos pavaldžiose įstaigose¹⁰³ kasmet yra nustatyti kokybiniai veiklos rodikliai¹⁰⁴.
82. Ministerijos pavaldžios įstaigos – Žuvininkystės tarnyba ir Valstybinė augalininkystės tarnyba prisideda prie ministerijos programos priemonių įgyvendinimo. Tačiau 2020-2023 m. Žuvininkystės tarnybai ir 2020-2021 m. Valstybinei augalininkystės tarnybai nebuvo nustatytų kokybinių veiklos rodiklių, kurie įvertintų programos priemonių įgyvendinimą. Į 2022 m. ir 2023 m. Valstybinės augalininkystės tarnybos veiklos planus jau buvo įtrauktas vienas kokybinis veiklos rodiklis¹⁰⁵. Šioms pavaldžioms įstaigoms nustatyti efektyvumo rodikliai, skirti priežiūros institucijų veiklai įvertinti¹⁰⁶, bet jie neskirti ministerijos programos įgyvendinimo vertinimui. Auditorių nuomone, galėtų būti vadovaujamosi Nacionalinei mokėjimo agentūrai nustatytais kokybiniais rodikliais (pavyzdys).

¹⁰² Strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo metodikos, galiojusios iki 2023-07-19, 23 p.

¹⁰³ Ministerijai pavaldžios įstaigos: Nacionalinė mokėjimo agentūra, Valstybinė augalininkystės tarnyba, Žuvininkystės tarnyba.

¹⁰⁴ Finansų ministro 2021-06-28 įsakymu Nr.1K-227 (2023-07-18 įsakymo Nr. 1K-275 redakcija) patvirtintos Strateginio valdymo sistemoje naudojamų pažangos ir tęstinės veiklos stebėsenos rodiklių nustatymo ir skaičiavimo gairės, 7.2 p.

¹⁰⁵ „Ūkio subjektų, teigiamai įvertinusių Augalininkystės tarnybos veiklą, suteiktų paslaugų kokybę, dalis proc.“.

¹⁰⁶ Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtintas institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašas, 11 p.

Nacionalinei mokėjimo agentūrai (NMA) nustatytų kokybinių rodiklių pavyzdys

- ✓ laiku baigta administruoti paraiškas / mokėjimo prašymai / kiti dokumentai;
 - ✓ klientų (pareiškėjų / paramos gavėjų) teigiamas NMA vertinimas;
 - ✓ laiku atliktų patikrinimų dalis;
 - ✓ motyvuotų darbuotojų dalis.
-

83. Nenustačius kokybinių rodiklių, neparodomas įstaigos veiklos kokybinės charakteristikos – veiklos procesų vykdymas ir rezultatų pasiekimas laiku, atitiktis vartotojų ar visuomenės poreikiams ir pan.
84. Žemės ūkio ministro įsakymu¹⁰⁷ yra paskirti ministerijos atsakingi padaliniai, kurie atlieka pavaldžių įstaigų veiklos plano ir veiklos ataskaitos vertinimą. Nagrinėjome, ar ministerija kasmet peržiūri ir vertina visų pavaldžių įstaigų metinių veiklos planų projektus ir metines veiklos ataskaitas, ar kasmet visoms pavaldžioms įstaigoms teikia pasiūlymus dėl metinių veiklos planų projektų.
85. Ministerija kasmet peržiūri ir vertina visų pavaldžių įstaigų metinių veiklos planų projektus ir metines ataskaitas, tačiau įprastai pastabas teikia dėl jų finansinės dalies ir skirtų asignavimų. Ministerija nustatytais atvejais pavaldžioms įstaigoms pateikia atsakymą apie ministerijos atsakingų padalinių atliktą metinių veiklos planų projektų ir veiklos ataskaitų vertinimą ir nepateikia išvadų. Valstybinė augalininkystės tarnyba nebuvo informuota apie jos 2022 m. veiklos ataskaitos vertinimo rezultatus.
86. Neteikiant pavaldžioms įstaigoms atgalinio ryšio apie metinių veiklos ataskaitų vertinimą, neužtikrinama, kad įstaigos imsis priemonių veiklos ir metinių ataskaitų tobulinimui. Tam, kad ministerija tinkamai prižiūrėtų pavaldžių įstaigų veiklą, labai svarbu nustatyti kokybinius veiklos rodiklius ir teikti įstaigoms grįžtamąjį ryšį apie jų veiklos vertinimo rezultatus.

¹⁰⁷ Žemės ūkio ministro 2023-01-27 įsakymas Nr. 3D-43 „Dėl žemės ūkio ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 3D-893 „Dėl Žemės ūkio ministerijos valdymo sričiai priskirtų įstaigų ir kitų valstybės biudžeto lėšas gaunančių subjektų, kurie dalyvauja įgyvendinant Žemės ūkio ministerijos strateginį veiklos planą (n–n+2)-aisiais metais, metinių veiklos planų ir ataskaitų“ pakeitimo“, 2 p.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Laukiamas audito poveikis: įgyvendinus rekomendacijas dėl strateginio valdymo, administracinės naštos mažinimo, gamtinės rizikos valdymo, bendradarbiavimo su socialiniais partneriais, Žemės ūkio ministerijos strateginis valdymas bus efektyvesnis, o politikos formavimas bus labiau orientuotas į rezultatus.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas	
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė			
1-asis pagrindinis audito rezultatas Ministerija, nepasiekė vidutiniškai penktadalio (taikant 10 proc. tolerancijos ribą) tęstinės veiklos rodiklių iš veiklos 2020-2022 m. užsibrėžtų tikslų, taip pat nenurodė neįgyvendinimo priežasčių. Ministerijos 2023-2025 m. strateginiame veiklos plane nustatytų poveikio rodiklių nepakanka, kad galima būtų pamatuoti tęstinės veiklos uždavinių įgyvendinimą. Lietuvoje nuo stichinės sausros apdraudžiami tik nedideli pasėlių ir augalų plotai, 2022 m. tai sudarė tik 0,74 proc. Žemės ūkio asociacijos (39 proc., 16 iš 41)	Vidutinės svarbos 1. Siekiant, kad būtų rezultatyviai įgyvendinami ministerijos veiklos tikslai visa apimtimi kasmet, išanalizuoti rodiklių neįgyvendinimo priežastis.	Nepasiektų rodiklių dalis, prie kurių nurodytos neįgyvendinimo priežastys, proc.	72	100 (įvertinus galiojančią tolerancijos ribą)	Žemės ūkio ministerija	2025 m. I ketv.	
	1.1. Priemonė Patvirtinti tolerancijos ribų +/-10 proc. kriterijus ministro įsakymu, jeigu nebus kitaip nurodyta Strateginio valdymo metodikoje ir/ ar kituose teisės aktuose, atsižvelgiant į vykstančias diskusijas dėl Strateginio valdymo metodikos tobulinimo Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijoje.					Strateginio planavimo departamentas	2024 m. II ketv.
	1.2. Priemonė Užtikrinti, kad būtų nurodytos visų neįgyvendintų rodiklių priežastys (įvertinus nustatytą tolerancijos ribą) ministerijos strateginio veiklos plano stebėsenos rodiklių vykdymo ataskaitoje stebėsenos informacinėje sistemoje (SIS).						2025 m. I ketv.
	Vidutinės svarbos 2. Siekiant, kad daugėtų ūkininkų, kurie patys valdo riziką nuo meteorologinių reiškinių sukiamų nuostolių, imtis priemonių skatinti ūkininkus drausti pasėlius.	Apdraustų pasėlių plotų nuo meteorologinių rizikų, dalis proc.	apie 26		Kasmet didėja po 2 proc. punktus	Žemės ūkio ministerija	2026 m. II ketv.
	Apdraustų pasėlių plotų nuo sausros, dalis, proc.	0,74		Kasmet didėja po 1 proc. punktą			

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas	
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė			
nurodė, kad nepakanka arba iš dalies pakanka ministerijos vykdomų mokymų/konsultacijų pasėlių ir augalų draudimo tema.	2.1. Priemonė Išanalizuoti kitų šalių vykdomą praktiką dėl ūkininkų skatinimo/švietimo priemonių rizikų valdymo srityje nuo meteorologinių reiškinių.				Augalininkystės ir žaliųjų technologijų skyrius	2025 m. II ketv.	
	2.2. Priemonė Vykdyti priemones (mokymus, konsultacijas, viešinimą), kuriomis bus šviečiami ūkininkai apie draudimo galimybes, draudimo galimos naudos dėl patirtų gamtinės rizikos nuostolių tema, nuo 4 iki 6 priemonių per metus.					2025 m. IV ketv.	
2-asis pagrindinis audito rezultatas	Vidutinės svarbos						
Ministerija teikia metodinę pagalbą savivaldybėms, tačiau 66 proc. jų nurodė, jog joms teikiamos metodinės pagalbos, administruojant žemės ūkio paramos priemones pakanka tik iš dalies arba nepakanka. Todėl savivaldybės negali suteikti aktualios informacijos pareiškėjams ir išvengti klaidų administruojant paramą. Ministerija imasi priemonių administracinei naštai mažinti, nors jos ir nevertina. Ministerija nekaupia ir nesistemina gautų pasiūlymų dėl šios naštos	3. Siekiant kokybiško paramos priemonių administravimo, nustatyti, kokių priemonių (mokymų ar kt. formatu teikiamos metodinės pagalbos) trūksta savivaldybių specialistams, administruojantiems paramos priemones ir jas teikti.	Savivaldybių, teigiančių, jog ministerijos (ar jos pavaldžių įstaigų) teikiamos metodinės pagalbos pakanka, dalis proc.	34	65	Žemės ūkio ministerija	2026 m. I ketv.	
	3.1. Priemonė Ministerijos Ryšių su visuomene ir bendradarbiavimo skyrius raštu apklaus kiekvieną savivaldybę, kokių informacinių renginių ir kokių formatu joms trūksta.					Ryšių su visuomene ir bendradarbiavimo skyrius	2024 m. III ketv.
	3.2. Priemonė Atsižvelgiant į apklausos metu surinktus duomenis bus ieškoma galimybių patenkinti savivaldybių metodinės pagalbos poreikius.					Ryšių su visuomene ir bendradarbiavimo skyrius	2025 m. IV ketv.
	Vidutinės svarbos						
	4. Siekiant tobulinti paramos priemonių sukeltos administracinės naštos valdymą, apibrėžti jos vertinimo procesą.	Apibrėžtas administracinės naštos paramos priemonėse vertinimo procesas.	Nėra apibrėžtas administracinės naštos paramos priemonėse vertinimo procesas	Apibrėžtas administracinės naštos paramos priemonėse vertinimo procesas	Žemės ūkio ministerija	2025 m. II ketv.	

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
mažinimo, todėl sudėtinga parinkti taiklias priemones problemoms išspręsti.		Nustatyti administracinės naštos vertinimo rodikliai.	Administracinės naštos vertinimo rodikliai nenustatyti	Administracinės naštos vertinimo rodikliai nustatyti		
2020–2023 m. savarankiškai (per el. valdžios portalą) žemės ūkio naudmenas ir pasėlius deklaravo mažiau nei 5 proc. visų pareiškėjų.	4.1. Priemonė Žemės ūkio ministro įsakymu (ar kitu teisės aktu) patvirtinta administracinės naštos paramos priemonėse vertinimo tvarka.				Europos Sąjungos reikalų ir paramos politikos departamentas	2025 m. I ketv.
38 proc. (16 iš 42) ministerijos suformuotose darbo grupėse, susijusiose su politikos formavimu, yra įtraukti socialinių partnerių atstovai. Ministerija neviešina aktualaus ministerijoje veikiančių darbo grupių, susijusių su politikos formavimu, sąrašo ir jų veiklos.	Vidutinės svarbos 5. Siekiant, kad savarankiškai deklaruojančių asmenų daugėtų, tobulinti žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimo sistemą.	Parengtos savarankiško deklaravimo priemonės skatinimo.	Nėra parengtų savarankiško deklaravimo skatinimo priemonių	Parengtos savarankiško deklaravimo skatinimo priemonės	Žemės ūkio ministerija	2025 m. III ketv.
		Nustatyti savarankiško deklaravimo vertinantys rodikliai.	Nėra nustatytų savarankiško deklaravimo skatinimą vertinančių rodiklių	Nustatyti savarankiško deklaravimo skatinimą vertinantys rodikliai		
	5.1. Priemonė Atlikti elektroninio deklaravimo skatinimo galimybių analizę.				Europos Sąjungos reikalų ir paramos politikos departamentas	2024 m. IV ketv.
	5.2. Priemonė Vadovaujantis atliktos analizės rezultatais parengti skatinimo priemones bei siektinus rodiklius.					2025 m. I ketv.
Ministerijos pavaldžioms 2020-2023 m. nebuvo nustatytų kokybinių veiklos rodiklių, todėl nematuojamos šių įstaigų veiklos kokybinės charakteristikos. Ministerija ne visada pavaldžioms įstaigoms teikia grįžtamąjį ryšį apie atliktą metinių	Vidutinės svarbos 6. Siekiant, kad ministerijos bendradarbiavimas su socialiniais partneriais formuojant politiką, būtų atviras ir proaktyvus: ✓ nustatyti kriterijus, pagal kuriuos darbo grupės būtų skirtos politikos formavimui ir į	Nustatyti kriterijai, kuriais vadovaujantis į darbo grupes kviečiami ūkininkų interesus atstovaujantys socialiniai partneriai	Nėra nustatytų kriterijų, kuriais socialiniai partneriai kviečiami į politikos formavimo darbo grupes	Nustatyti kriterijai, kuriais vadovaujantis socialiniai partneriai yra kviečiami į politikos formavimui skirtas darbo grupes	Žemės ūkio ministerija	2025 m. II ketv.

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokytio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
veiklos planų projektų ir veiklos ataskaitų vertinimą ir nepateikia išvadų.	<p>jas būtų kviečiami socialiniai partneriai;</p> <p>✓ parengti ir periodiškai atnaujinti ministerijoje veikiančių darbo grupių, susijusių su politikos formavimu, sąrašą ir viešinti jį.</p>	Atnaujintas ir pavišintas ministerijoje veikiančių darbo grupių, susijusių su politikos formavimu, sąrašas.	Pavišintas neaktualus ministerijoje veikiančių darbo grupių, susijusių su politikos formavimu, sąrašas	Ministerijos interneto svetainėje vienoje skiltyje viešinamas ir reguliariai atnaujinamas bendras visų ministerijoje veikiančių darbo grupių (įvairių bendradarbiavimo formų), susijusių su politikos formavimu, sąrašas		
		Politikos formavimui skirtų darbo grupių, į kurių sudėtį įtraukti socialiniai partneriai, dalis proc.	38	70		
	6.1. Priemonė Žemės ūkio ministerija keis Bendradarbiavimo su partneriais tvarkos aprašą, numatydama kriterijus, kuriais vadovaujantis socialiniai partneriai pagal veiklos sritis bus kviečiami į teisėkūros formavimui skirtas darbo grupes.				Ryšių su visuomene ir bendradarbiavimo skyrius	2024 m. II ketv.
	6.2. Priemonė Periodiškai (kas ketvirtį) atnaujinti ministerijoje veikiančių darbo grupių, susijusių su politikos formavimu sąrašą ir viešinti jį.					2024 m. II ketv.
	Vidutinės svarbos					
	7. Siekiant, kad ministerijos pavaldžių įstaigų veikla būtų rezultatyvesnė:	Pavaldžiose įstaigose (Valstybinėje augalininkystės tarnyboje, Žuvininkystės tarnyboje) nustatytų kokybinių veiklos rodiklių skaičius.	VAT – 1 ŽT - 0	VAT – 5 ŽT - 3	Žemės ūkio ministerija	2025 m. I ketv.
	<p>✓ pavaldžioms įstaigoms (Valstybinei augalininkystės tarnybai ir Žuvininkystės tarnybai) nustatyti kokybinius veiklos rodiklius įgyvendinant ministerijos programos priemones;</p> <p>✓ kasmet visoms pavaldžioms įstaigoms teikti grįžtamąjį ryšį apie jų veiklos vertinimo rezultatus.</p>	Visoms ministerijos pavaldžioms įstaigoms kasmet ministerija teikia išvadas dėl veiklos vertinimo.	2 (iš 3)	3		

Pagrindinis audito rezultatas	Rekomendacija (pokytis, kurio siekiama) / priemonės	Pokyčio vertinimo rodikliai ir jų reikšmės*			Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija/ įgyvendinantis priemonės	Rekomendacijos (pokyčio, kurio siekiama)** / priemonių*** įgyvendinimo terminas
		rodiklis	pradinė reikšmė	siektina reikšmė		
	7.1. Priemonė Įpareigoti Valstybinę augalininkystės tarnybą ir Žuvininkystės tarnybą į 2024 m. įstaigos veiklos planą įtraukti kokybinius veiklos rodiklius.				Turto ir viešųjų pirkimų skyrius, Žuvininkystės departamentas	2024 m. II kv. kv.
	7.2. Priemonė Patikslinti Žemės ūkio ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymą Nr. 3D-893 „Dėl Žemės ūkio ministerijos valdymo sričiai priskirtų įstaigų ir kitų valstybės biudžeto lėšas gaunančių subjektų, kurie dalyvauja įgyvendinant Žemės ūkio ministerijos strateginį veiklos planą (n–n+2)-aisiais metais, metinių veiklos planų ir ataskaitų“, užtikrinant, kad atsakingi padaliniai, nurodyti žemės ūkio ministro įsakyme, atliktų ŽŪM pavaldžių įstaigų veiklos planų ir veiklos ataskaitų turinio atitikties vertinimą, ir jų apibendrinti pastebėjimai ir pasiūlymai būtų pateikti įstaigoms.				Turto ir viešųjų pirkimų skyrius	2024 m. IV kv. kv.

* Detalūs pokyčių vertinimo rodyklių duomenys pateikti 2 priede „Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys“.

** Priemonės ir terminus joms įgyvendinti, pokyčiui pasiekti ir rodikliams pamatuoti pateikė X subjektas (-ai).

*** Rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos metu gali būti tikslinamos arba keičiamos rekomendacijų įgyvendinimo plane nurodytos priemonės ar pokyčių vertinimo rodikliai Valstybinio audito rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos tvarkos aprašo nustatyta tvarka. Aktualus priemonių ir pokyčių vertinimo rodiklių sąrašas yra pateikiamas Valstybės kontrolės atviruose duomenyse adresu www.valstybeskontrolė.lt.

Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie priemonių įgyvendinimą ir kai kurių rodiklių reikšmes plane nustatytais terminais:

CVAS vyr. specialistė Regina Borisevičienė, reginab@zum.lt, tel. +370 2398 465

Veiklos audito 2-ojo departamento vadovė

Vilma Maslauskienė

Vyriausioji valstybinė auditorė-audito grupės vadovė

Rasa Pupeikytė-Usačiova

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Žemės ūkio ministerijos valdymo ir
atsakomybių sistema“
1 priedas

Santrumpos ir sąvokos

BŽŪP – Bendroji žemės ūkio politika

EK – Europos Komisija

GAAB – geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartas

KPP – Kaimo plėtros 2014–2020 m. programa

LKT – Lietuvos kaimo tinklas

NMA – Nacionalinė mokėjimo agentūra

RRF (angl. *Recovery and Resilience Facility*) – Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė

SIS – Stebėsenos informacinė sistema

SVP – Strateginis veiklos planas

ŠESD – šiltnamio efektą sukeliančios dujos

TAIS – teisės aktų informacinė sistema

VAT – Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos

VB – valstybės biudžetas

ŽŪDC – Žemės ūkio duomenų centras

ŽŪM – Žemės ūkio ministerija

ŽŪR – Žemės ūkio rūmai

ŽT – Žuvininkystės tarnyba

Ekoschemos – klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos. Ekoschemomis siekiama stabdyti dirvožemio degradaciją ir gerinti jo derlingumą, tausoti vandenį ir gerinti jo kokybę, mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako emisijas, tvariai ir mažiau naudoti pesticidų ir mineralinių trąšų, saugoti biologinę įvairovę, puoselėti kraštovaizdį, didinti gyvūnų gerovę, kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms.

Audito apimtis ir metodai

Audito apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar Žemės ūkio ministerijos valdymo ir atsakomybių sistema leidžia užtikrinti efektyvią veiklą ir rezultatus.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ✓ ar ministerijos strateginis valdymas užtikrina nacionalinių tikslų pasiekimą;
- ✓ ar ministerijos politikos formavimas vykdomas efektyviai ir orientuotas į rezultatus;
- ✓ ar ministerijos politikos įgyvendinimo organizavimas yra tinkamas;
- ✓ ar ministerijos vykdoma stebėseną leidžia ministerijai disponuoti kokybiška informacija¹⁰⁸, kuri padėtų užtikrinti efektyvią veiklą bei rezultatus.

Audituojamas subjektas – Žemės ūkio ministerija.

Audituojamas laikotarpis – 2020–2022 m.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus¹⁰⁹.

Audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
1.1. Pažangos priemonių planavimas tobulintinas	Teisės aktų ir dokumentų peržiūra: ✓ Nagrinėjome Strateginio valdymo metodiką (skirtingų redakcijų), XVIII Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą, Nacionalinį pažangos planą (NPP), ŽŪM strateginius veiklos planus (2022–2024 m., 2023–2025 m.), 2022–2030 m. Žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros ir žuvininkystės plėtros programą, ŽŪM pažangos programą, ŽŪM metines veiklos ataskaitas.	Išanalizuoti: ✓ Ar ministerijos strateginiai veiklos planai parengti taip, kad būtų įgyvendintas NPP;
1.2. Tęstinės veiklos uždavinių ir rodiklių nustatymas bei įgyvendinimas turi trūkumų	Duomenų analizė: ✓ Analizavome ŽŪM, Stebėsenos informacinės sistemos (SIS) duomenis. Palyginamoji analizė: ✓ Lyginome ŽŪM strateginiuose veiklos planuose (2022–2024 m. ir 2023–2025 m.) nustatytų pažangos priemonių rodiklių siektinas tarpines reikšmes su numatytomis pasiekti galutinėmis reikšmėmis. Pokalbis su ŽŪM	✓ ar ministerija įgyvendina tęstinės veiklos tikslus visa apimtimi.
1.3. Žemės ūkio gamtinės rizikos	Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:	Įvertinti, ar ministerija periodiškai atlieka pasėlių draudimo tendencijų analizę

¹⁰⁸ Viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gairės, 29 psl. Informacija turi būti tinkama, pateikiama laiku, aktuali, tiksli ir prieinama. Prieiga per internetą: INTOSAI_GOV_9100_LT.pdf (valstybeskontrole.lt)

¹⁰⁹ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito standartas“, prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/post/15649/> (žiūrėta 2023-11-03).

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
valdomos nepakankamai	<p>✓ Nagrinėjome XVIII Vyriausybės programą, ŽŪM įsakymą Nr. 3D-570 „Dėl didžiausiųjų galimų draudimo įmokų įkainių nustatymo“, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą, Žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą.</p> <p>Duomenų analizė:</p> <p>✓ Analizavome ŽŪM ir NMA pateiktus duomenis, draudimo bendrovės „VH Lietuva“ duomenis, VšĮ Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos interneto svetainėje pateiktus duomenis.</p> <p>Palyginamoji analizė:</p> <p>✓ Palyginome kiekvienų metų bendrą nuo sausros apdraustų pasėlių plotų dalį su visuma 2019–2022 m. laikotarpiu. Lyginome dėl stichinių gamtos reiškinių patyrusiems nuostolius ūkininkams išmokėtas išmokas ir draudimo įmokų kompensavimui išmokėtas išmokas.</p> <p>Skaičiavimai:</p> <p>✓ Skaičiavome apdraustų nuo šalnos, speigo, krušos, sausros, ledo, lietaus, audros pasėlių plotų dalį 2019–2022 m. laikotarpiu.</p> <p>Apklausa:</p> <p>✓ Atlikome žemės ūkio asociacijų apklausą (atsakė 41).</p> <p>Pokalbis su:</p> <p>✓ ŽŪM.</p>	ir ar plėtoja bent vieną naują rizikos valdymo formą dėl meteorologinių reiškinių.
2.1. Ministerijos teisėkūros procesas tobulintinas	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <p>✓ Nagrinėjome Teisėkūros pagrindų įstatymą, LRV patvirtintą Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio <i>ex post</i> vertinimo metodiką, ŽŪM nuostatus, ŽŪM įsakymus, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą, Žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą, Kaimo plėtros 2014–2020 m. programos paramos priemonių taisykles bei jų keitimus.</p> <p>Duomenų analizė:</p> <p>✓ Analizavome ŽŪM ir NMA teiktus duomenis, teisės aktų registro duomenis, metodinės ir informacinės pagalbos savivaldybėms (administruojant ES paramos priemones) veiksmų sąrašus, ŽŪM, NMA ir TM internetiniuose puslapiuose pateiktus duomenis.</p> <p>Apklausa:</p> <p>✓ Atlikome Lietuvoje veikiančių žemės ūkio asociacijų apklausą (atsakė 41) ir visų savivaldybių žemės ūkio specialistų apklausą (atsakė visos 60 savivaldybių).</p> <p>Pokalbis su:</p> <p>✓ ŽŪM, žemės ūkio srities asociacijų atstovais.</p>	Įvertinti, ar ministerija užtikrina laiku atliekamą teisėkūros procesą.
2.2. Ministerija imasi priemonių mažinti administracinę naštą, tačiau jų nepakanka	<p>Teisės aktų ir dokumentų peržiūra:</p> <p>✓ Nagrinėjome Administracinės naštos mažinimo įstatymą, LRV nutarimą „Dėl ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo metodikos patvirtinimo“, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą, Žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą.</p> <p>Duomenų analizė:</p> <p>✓ Analizavome ŽŪM, NMA pateiktus duomenis, iniciatyvų dėl teisės aktų pakeitimų, lengvinančių administracinę naštą, sąrašą.</p> <p>Skaičiavimas:</p> <p>✓ Skaičiavome, kokia dalis (proc.) nuo viso pareiškėjų skaičiaus kiekvienais metais 2020–2023 m. deklaravo savarankiškai žemės ūkio naudmenas ir pasėlius (per e-valdžios portalą).</p> <p>Apklausa:</p> <p>✓ Atlikome Lietuvoje veikiančių žemės ūkio asociacijų apklausą (atsakė 41) ir visų savivaldybių žemės ūkio specialistų apklausą (atsakė visos 60 savivaldybių).</p>	Išnagrinėti, ar ministerija imasi priemonių mažinti administracinę naštą

Audito ataskaitos skyrius / poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
	Pokalbis su: ✓ ŽŪM, NMA, EIMIN, Žemės ūkio srities asociacijų atstovais.	
2.3. Neatliktas Kaimo plėtros programos poveikio vertinimas	Teisės aktų ir dokumentų peržiūra: ✓ Nagrinėjome Europos Parlamento ir tarybos reglamentą (ES) 1305/2013, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/2115, Europos Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 808/2014, Europos Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2022/1475, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą, Žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą, KPP administravimo taisykles, SP administravimo taisykles, KPP detaliuosius vertinimo planus, KPP 2020–2022 m. metines įgyvendinimo ataskaitas, išorės ekspertų (ESTEP) parengtas KPP 2020–2022 m. metines ataskaitas, išorinių vertintojų vykdytus KPP prioritetų poveikio vertinimus. Duomenų analizė: ✓ Analizavome ŽŪM pateiktus duomenis, 2020–2023 m. atliktuose KPP redakcijų pakeitimuose nurodytus priemonių finansavimo perskirstymų pagrindimus; ŽŪDC surinktus duomenis apie žemės ūkio valdų skaičių Lietuvoje, suskirstytą pagal plotą (hektarais). Palyginamoji analizė: ✓ Lyginome KPP suformuluotų rodiklių 2022 m. pasiektas ir 2025 m. numatytas pasiekti galutines reikšmes. Apklausa: ✓ Atlikome žemės ūkio asociacijų apklausą (atsakė 41). Pokalbis su: ✓ ŽŪM, Žemės ūkio srities asociacijų atstovais.	Išnagrinėti: ✓ ar įgyvendinant 2014–2020 m. Kaimo plėtros programą yra pasiekti visi suplanuoti tikslai; ✓ ar Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas parengtas taip, kad būtų pasiekti užsibrėžti tikslai
2.4. Trūksta socialinių partnerių įtraukimo į politikos formavimą	Teisės aktų ir dokumentų peržiūra: ✓ Nagrinėjome Teisėkūros pagrindų bei Strateginio valdymo įstatymus, ŽŪM darbo reglamentą, ŽŪM patvirtintą bendradarbiavimo su socialiniais partneriais tvarkos aprašą, ŽŪM įsakymus dėl darbo grupių sudarymo ir personalinės sudėties. Duomenų analizė: ✓ Analizavome ŽŪM pateiktus duomenis, ŽŪM socialinių-ekonominių partnerių sąrašą, TAIS pateiktą informaciją apie ŽŪM įsakymus dėl darbo grupių sudarymo. Apklausa: ✓ Atlikome Lietuvoje veikiančių žemės ūkio asociacijų (atsakė 41), ŽŪM darbuotojų ir savivaldybių žemės ūkio specialistų (atsakė visos 60 savivaldybių) apklausas. Pokalbis su: ✓ ŽŪM, Žemės ūkio srities asociacijų atstovais.	Įvertinti, ar ministerija užtikrina, kad, priimančias sprendimus dėl žemės ūkio politikos formavimo, būtų atstovaujami visų socialinių partnerių interesai.
2.5. Ministerija turėtų nustatyti pavaldžioms įstaigoms kokybinius veiklos rodiklius ir teikti grįžtamąjį ryšį	Teisės aktų ir dokumentų peržiūra: ✓ Nagrinėjome ŽŪM įsakymą „Dėl strateginio valdymo sistemos dalyvių, kurie priskirti žemės ūkio ministro valdymo sričiai ir kurie dalyvauja įgyvendinant žemės ūkio ministro valdymo sričių (N-N+2)-ųjų metų strateginį veiklos planą, metinių veiklos planų ir ataskaitų“, ŽŪM strateginius veiklos planus, metinius veiklos planus ir veiklos ataskaitas, padalinių nuostatus, ŽŪM pavaldžių įstaigų (NMA, VAT, ŽT) 2020–2022 m. laikotarpio planavimo dokumentus ir veiklos ataskaitas, NMA 2022–2027 m. strategiją. Duomenų analizė: ✓ Analizavome ŽŪM pateiktus duomenis, Stebėsenos informacinės sistemos (SIS) duomenis. Pokalbis su ŽŪM.	Įvertinti, ar: ✓ Žemės ūkio ministerija tinkamai prižiūri pavaldžių įstaigų atliekamą politikos įgyvendinimą; ✓ užtikrinama pavaldžių įstaigų veiklos stebėsenos ir vertinimas

Valstybinio audito ataskaitos
„Žemės ūkio ministerijos valdymo ir atsakomybių
sistema“
3 priedas

Pokyčių vertinimo rodiklių duomenys

Rodiklis	Nepasiektų rodiklių dalis, prie kurių nurodytos neįgyvendinimo priežastys	Apdraustų pasėlių plotų nuo meteorologinių rizikų, dalis	Apdraustų pasėlių plotų nuo sausros, dalis	Pavaldžiose įstaigose (VAT, ŽT) nustatytų kokybinių veiklos rodiklių skaičius	Visoms ministerijos pavaldžioms įstaigoms kasmet ministerija teikia išvadas dėl veiklos vertinimo	Parengtos savarankiško deklaravimo skatinimo priemonės	
Matavimo vienetas	Proc.	Proc.	Proc.	Vnt.	Vnt.	-	
Pradinė reikšmė	72	apie 26	0,74	VAT-1, ŽT-0	2 (iš 3)	Nėra parengtų avarankiško deklaravimo skatinimo priemonių	
Pradinės reikšmės fiksavimo data	2022 m.	2022 m.	2022 m.	2023 m.	2022 m.	2023 m.	
Siektina reikšmė	100 (įvertinus galiojančią tolerancijos ribą)	Kasmet didėja po 2 proc. punktus	Kasmet didėja po 1 proc. punktą	VAT-5 ŽT-3	3	Parengtos savarankiško deklaravimo skatinimo priemonės	
Tolerancijos ribos	Gerai	≤ 94	>1,8	>0,8	≥ 4 (VAT) ≥3 (ŽT)	3	Parengtos savarankiško deklaravimo skatinimo priemonės
	Vidutiniškai	80-95	1,8-1,5	0,8-0,5	3-2 (VAT) 2 (ŽT)	-	-
	Blogai	<80	<1,5	<0,5	<2 (VAT) ≤1 (ŽT)	≤ 2	Neparengtos savarankiško deklaravimo skatinimo priemonės
Siektinos reikšmės fiksavimo data	2025 m. I ketv.	2026 m. II ketv.	2026 m. II ketv.	2025 m. I ketv.	2025 m. I ketv.	2025 m. III ketv.	
Periodinės reikšmės fiksavimo data	Vertinant pokytį	Kasmet	Kasmet	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	
Duomenų šaltinis rodikliui skaičiuoti	Ministerijos strateginis veiklos planas, veiklos ataskaita, SIS suformuota ministerijos strateginio veiklos plano stebėsenos rodiklių vykdymo ataskaita	NMA, ministerijos pateikti duomenys	NMA, ministerijos pateikti duomenys	VAT ir ŽT veiklos planai	Ministerijos pateikta informacija	Ministerijos pateikta informacija	

Rodiklis	Nepasiektų rodiklių dalis, prie kurių nurodytos neįgyvendinimo priežastys	Apdraustų pasėlių plotų nuo meteorologinių rizikų, dalis	Apdraustų pasėlių plotų nuo sausras, dalis	Pavaldžiose įstaigose (VAT, ŽT) nustatytų kokybinių veiklos rodiklių skaičius	Visoms ministerijos pavaldžioms įstaigoms kasmet ministerija teikia išvadas dėl veiklos vertinimo	Parengtos savarankiško deklaravimo skatinimo priemonės
Detalus skaičiavimo / vertinimo aprašymas	Nepasiektų rodiklių (įvertinus galiojančią tolerancijos ribą), prie kurių nenurodytos neįgyvendinimo priežastys, skaičius*100 proc./nepasiektų (įvertinus galiojančią tolerancijos ribą) rodiklių skaičius	Apdraustų nuo meteorologinių rizikų pasėlių ir augalų plotas, ha* 100 proc. / draustinių pasėlių ir augalų plotas, ha	Apdraustų nuo sausras pasėlių ir augalų plotas, ha* 100 proc. / draustinių pasėlių ir augalų plotas, ha. Skaičiuojant draustinių pasėlių ir augalų plotą, įtraukti plotai tik tų pasėlių ir augalų rūšių, kurie bent kartą nuo 2019 m. buvo apdrausti nuo sausras	Veiklos planų-stebėsenos rodiklių analizė	Ministerijos pateiktos informacijos analizė, atsakingų ministerijos padalinių nuostatai	Ministerijos pateiktos informacijos analizė

Rodiklis	Nustatyti savarankiško deklaravimo skatinimą vertinantys rodikliai	Apibrėžtas administracinės naštos paramos priemonėse vertinimo procesas	Nustatyti administracinės naštos vertinimo rodikliai	Savivaldybių, teigiančių, jog ministerijos (ar jos pavaldžių įstaigų) teikiamos metodinės pagalbos pakanka, dalis	Atnaujintas ir paviešintas ministerijoje veikiančių darbo grupių, susijusių su politikos formavimu, sąrašas	Nustatyti kriterijai, kuriais vadovaujantis į darbo grupes kviečiami ūkininkų interesus atstovaujantys socialiniai partneriai	Politikos formavimui skirtų darbo grupių, į kurių sudėtį įtraukti socialiniai partneriai, dalis
Matavimo vienetas	-	-	-	Proc.	-	-	Proc.
Pradinė reikšmė	Nėra nustatyti savarankiško deklaravimo skatinimą vertinančių rodiklių	Nėra apibrėžtas administracinės naštos paramos priemonėse vertinimo procesas	Administracinės naštos vertinimo rodikliai nenustatyti	34	Paviešintas neaktualus ministerijoje veikiančių darbo grupių, susijusių su politikos formavimu, sąrašas	Nėra nustatyti kriterijų, kuriais remiantis socialiniai partneriai kviečiami į politikos formavimo darbo grupes	38
Pradinės reikšmės fiksavimo data	2023 m.	2023 m.	2023 m.	2023 m.	2023 m.	2023 m.	2023 m.
Siektina reikšmė	Nustatyti savarankiško deklaravimo skatinimą vertinantys rodikliai	Apibrėžtas administracinės naštos paramos priemonėse vertinimo procesas	Administracinės naštos vertinimo rodikliai nustatyti	65	Ministerijos interneto svetainėje vienoje skiltyje viešinamas ir reguliariai atnaujinamas bendras visų ministerijoje veikiančių darbo grupių (įvairių	Nustatyti kriterijai, kuriais vadovaujantis socialiniai partneriai yra kviečiami į politikos formavimui skirtas darbo grupes	70

Rodiklis	Nustatyti savarankiško deklaravimo skatinimą vertinantys rodikliai	Apibrėžtas administracinės naštos paramos priemonėse vertinimo procesas	Nustatyti administracinės naštos vertinimo rodikliai	Savivaldybių, teigiančių, jog ministerijos (ar jos pavaldžių įstaigų) teikiamos metodinės pagalbos pakanka, dalis	Atnaujintas ir paviešintas ministerijoje veikiančių darbo grupių, susijusių su politikos formavimu, sąrašas	Nustatyti kriterijai, kuriais vadovaujantis į darbo grupes kviečiami ūkininkų interesus atstovaujantys socialiniai partneriai	Politikos formavimui skirtų darbo grupių, į kurių sudėtį įtraukti socialiniai partneriai, dalis
					bendradarbiavimo formų), susijusių su politikos formavimu, sąrašas		
Gerai	Nustatyti savarankiško deklaravimo skatinimą vertinantys rodikliai	Apibrėžtas administracinės naštos paramos priemonėse vertinimo procesas	Administracinės naštos vertinimo rodikliai nustatyti	>50	Atnaujintas ir paviešintas sąrašas	Nustatyti kriterijai ir jais vadovujamasi	>60
Tolerancijos ribos	Vidutiniškai	-	-	40-50	Atnaujintas sąrašas, bet nepaviešintas	Nustatyti kriterijai, bet jais nesivadovujama	40-60
	Blogai	Nėra nustatyti savarankiško deklaravimo skatinimą vertinančių rodiklių	Administracinės naštos vertinimo rodikliai nenustatyti	<40	Neatnaujintas ir nepaviešintas sąrašas	Nenustatyti kriterijai	<40
Siektinos reikšmės fiksavimo data	2025 m. III ketv.	2025 m. II ketv.	2025 m. II ketv.	2026 m. I ketv.	2025 m. II ketv.	2025 m. II ketv.	2025 m. II ketv.
Periodinės reikšmės fiksavimo data	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį	Vertinant pokytį
Duomenų šaltinis rodikliui skaičiuoti	Ministerijos pateikta informacija	Ministerijos pateikta informacija	Ministerijos pateikta informacija	Savivaldybių apklausos rezultatai	Ministerijos tinklapis, ministerijos informacija	Ministerijos tinklapis, ministerijos informacija	Ministerijos pateikta informacija apie darbo grupes ir jų sudėtį
Detalus skaičiavimo / vertinimo aprašymas	Ministerijos pateiktos informacijos analizė	Ministerijos pateiktos informacijos analizė	Ministerijos pateiktos informacijos analizė	Savivaldybių apklausa	Įvertinama, ar ministerijos interneto puslapyje paskelbtų darbo grupių sąrašas (grupių skaičius) nėra mažesnis nei ministerijos veikiančių darbo grupių, susijusių su politikos formavimu, skaičius	Įvertinama, ar ministerija patvirtino kriterijus, kuriais vadovaujantis socialiniai partneriai yra kviečiami į politikos formavimui skirtas darbo grupes ir jais vadovujamasi	Darbo grupių skaičius, kurių sudėtyje yra socialiniai partneriai*100/ visų darbo grupių skaičius

Valstybinio audito ataskaitos
„Žemės ūkio ministerijos valdymo ir
atsakomybių sistema“
4 priedas

Pažangos priemonių asignavimai ir įgyvendinimas

Plėtros programos pažangos priemonių (toliau – PP) įgyvendinimas

Pažangos priemonės pavadinimas	Ar PP rodiklio 2023 m. siektina reikšmė nustatyta SVP, taip/ ne (keliems iš kelių)	Ar PP 2023 m. asignavimai nurodyti PP aprašuose ¹¹⁰ , taip/ ne	Ar PP 2023 m. asignavimai nurodyti 2023–2025 m. SVP, taip/ ne	Ar PP suplanuotos lėšos ŽŪM 2023 m. sąmatoje, taip/ ne
2023 m. pradėtos įgyvendinti pažangos priemonės¹¹¹				
Nustatyti ir įdiegti į gamybą tvarios žemės ūkio gamybos ir perdirbimo principus, užtikrinant produktyvumą ir konkurencingumą vietos ir eksporto rinkose ¹¹²	ne 0 (iš 5)	taip	ne ¹¹³	taip
Sudaryti sąlygas perspektyvoms, konkurencingoms ir patrauklioms tvarios žvejybos, darnios akvakultūros, saugaus žuvininkystės produktų tiekimo veikloms ir panaudoti mėlynosios ekonomikos teikiamas galimybes žvejybos ir akvakultūros regionuose ¹¹⁴	taip 3 (iš 3)	taip	taip	taip
Pritaikyti aplinkos, klimato kaitos ir kitus valdymo įsipareigojimus bei inovatyvias, tausias technologijas žemės ūkio ir miškininkystės veikloje ¹¹⁵	taip 3 (iš 6)	taip	taip	taip
Atkurti ir gerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas ¹¹⁶	ne 0 (iš 4)	taip	ne ¹¹⁷	ne
2023 m. suplanuota pažangos priemonė, bet dar nepradėta įgyvendinti				
Didinti ŠESD absorbcinius pajėgumus (atku-riant pelkių (durpžemių) hidrologinį režimą)	taip 1 (iš 1)	taip	taip	taip
Pažangos priemonės, kurios turėtų būti pradėtos įgyvendinti 2024 m.				
Didinti produkcijos pridėtinę vertę remiant ekologiškų, sveikatai palankių ir kokybiškų maisto produktų gamybą bei vartojimą.	taip ¹¹⁸ 1 (iš 2)	taip	ne ¹¹⁹	ne
Pritaikyti aplinkos, klimato kaitos ir kitus valdymo įsipareigojimus bei inovatyvias, tausias technologijas jūrų reikalų ir žuvininkystės veikloje	ne ¹²⁰ 0 (iš 1)	taip	ne ¹²¹	ne
Šaltinis – 9 pažangos priemonių aprašai, 2023–2025 m. SVP, ŽŪM pateikti duomenys				

¹¹⁰ Dviejų priemonių finansavimas nurodytas tik 2022 metams, kitų – iki 2027 m.

¹¹¹ Paskelbti kvietimai, jų sumos.

¹¹² Iš 16 veiklų iki 2023 m. rugsėjo mėn. pradėtos įgyvendinti 4-ios.

¹¹³ Strateginiame veiklos plane nurodyta, kad šios priemonės pažangos lėšos planuojamos Finansų ministerijos pažangos lėšų rezervinėje priemonėje.

¹¹⁴ Iš 10 veiklų iki 2023 m. rugsėjo mėn. pradėtos įgyvendinti dvi.

¹¹⁵ Iš 4-ių veiklų iki 2023 m. rugsėjo mėn. pradėtos įgyvendinti trys.

¹¹⁶ Iš 10-ies veiklų iki 2023 m. rugsėjo mėn. pradėtos įgyvendinti dvi.

¹¹⁷ SVP nurodyta, kad priemonės pažangos lėšos planuojamos Finansų ministerijos pažangos lėšų rezervinėje priemonėje.

¹¹⁸ 2023–2025 m. ministerijos SVP abiem rodikliams nustatytos 2024 ir 2025 m. siektinos reikšmės

¹¹⁹ SVP nurodyta, kad priemonės pažangos lėšos planuojamos Finansų ministerijos pažangos lėšų rezervinėje priemonėje, t. y. lėšos bus skiriamos vėliau.

¹²⁰ 2023–2025 m. ministerijos SVP nustatytos rodiklio siektinos reikšmės 2024 ir 2025 m.

¹²¹ SVP nurodyta, kad priemonės pažangos lėšos planuojamos Finansų ministerijos pažangos lėšų rezervinėje priemonėje.

Valstybinio audito ataskaitos
„Žemės ūkio ministerijos valdymo ir
atsakomybių sistema“
5 priedas

Poveikio rodiklių įgyvendinimas

1 lentelė. Žuvininkystės produktų eksporto pokytis palyginti su praėjusiais metais, proc.

	2020	2021	2022
Planas	5	1	1
Faktas	-0,2	-0,8	-1,9
Įvykdymas, proc. punktai	-5,2	-1,8	-2,9*

Šaltinis – Žemės ūkio ministerijos metinės veiklos ataskaitos

* Planuojant buvo tikimasi nuolatinio eksporto augimo (dėl ankstesnių metų investicijų į žuvų perdirbimo ir akvakultūros įmones) ir nebuvo įvertintas staigus kvotų sumažėjimas Baltijos jūroje ir COVID-19 įtaka, 2022 m. sumažėjo pardavimai su ES valstybėmis, karo Ukrainoje pradžia 2022 m. buvo viena esminių priežasčių tarptautinės prekybos lėtėjimui ir logistinės grandinės sutrikimams.

2 lentelė. Sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologiškuose ūkiuose, tūkst. ha

	2020	2021	2022
Planas	241	300	350
Faktas	236	262	271
Įvykdymas, proc.	98	87,3	77,4*

Šaltinis – Žemės ūkio ministerijos metinės veiklos ataskaitos

*2022 m. nebuvo pasiektas planuotas ekologinės gamybos plotas. ŽŪM nurodo, kad tam didelės įtakos turėjo nuo 2022-01-01 įsigaliojęs Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo. Reglamente yra papildomų nuostatų, kurios daro sudėtingą ūkininkavimą ekologinės gamybos būdu, pvz., augalininkystės sektoriuje reikalavimas naudoti ekologišką sėklą arba gyvulininkystės sektoriuje reikalavimai dėl galvijų nerišimo, dėl dokumentų pildymo ir kt. Atitinkamai patikslintos ir Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ įgyvendinimo taisyklės, pakoreguota sankcijų metodika. Šios korekcijos taip pat turėjo įtakos norinčiųjų ekologiškai ūkininkauti pasirinkimams, taip pat ir sumažėjusiems ekologiškos produkcijos laukų plotams.

3 lentelė. Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto pokytis (pagal SITC klasifikatorių) palyginti su praėjusiais metais, proc.

	2020	2021	2022
Planas	1,3	0,8	1,4
Faktas	9,1	-2,4	29
Įvykdymas, proc. punktai	7,8	-3,2*	27,6

Šaltinis – Žemės ūkio ministerijos metinės veiklos ataskaitos

* Ministerija nurodė, kad eksporto sumažėjimui didžiausios įtakos turėjo vadinamasis lyginamosios bazės efektas, nes 2020 m. buvo eksportuota išskirtinai daug grūdų, dėl gero derliaus, aukštų kainų ir praėjusio derliaus likučių. O 2022 m. padidėjimas dėl išaugusių kainų.

4 lentelė. Valstybinių erdvinių duomenų naudotojų skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusių metų pokyčiu, proc.

	2020	2021	2022
Planas	5	10	12
Faktas	17	9	12
Įvykdymas, proc.	340	90	100

Šaltinis- Žemės ūkio ministerijos metinės veiklos ataskaitos

5 lentelė. Patikrinimų, kurių metu suvaldytas reikšmingas žalos/pavojaus visuomenei ar aplinkai pasireiškimas, proc.

	2020	2021	2022
Planas	98,5	99	99,2
Faktas	98,8	99	97,8
Įvykdymas, proc.	100,3	100	98,6*

Šaltinis – Žemės ūkio ministerijos veiklos ataskaitos

*2022 m. labai sumažėjo krovinių (įskaitant ir patikrinimų) skaičius, dėl to ir fitosanitarinių patikrinimų buvo atlikta di kartus mažiau nei 2021 m., todėl rodiklio dėl suvaldytos reikšmingos žalos reikšmė tapo proporcingai mažesnė.

6 lentelė. Augalų sveikatingumas, proc. (iki 2022 m. vadinosi „Patikrinimų, kurių metu nenustatyta augalų sveikatos reikalavimų pažeidimų, proc.“)

	2020	2021	2022
Planas	98,3	98,3	98,3
Faktas	98,3	98,1	96
Įvykdymas, proc.	100	99,8	97,7

Šaltinis – Žemės ūkio ministerijos veiklos ataskaitos

Valstybinio audito ataskaitos
„Žemės ūkio ministerijos valdymo ir
atsakomybių sistema“
6 priedas

Ministerijos tęstinės veiklos stebėsenos rodiklių įgyvendinimas

1 lentelė. Ministerijos stebėsenos rodiklių įgyvendinimas 2020-2021 m.

Ministerijos 2020-2021 m. neįgyvendintų rodiklių skaičius	Tikslų rezultato	Uždavinių produkto
2020 m.		
Neįgyvendinti rodikliai (iš viso)	10 (iš 20)	14 (iš 49)
✓ Neįgyvendinti (kai faktinė reikšmė siekia 90-99 proc. planuotos reikšmės) rodikliai	4	6
✓ Neįgyvendinti (kai faktinė reikšmė siekia mažiau nei 90 proc. planuotos reikšmės) rodikliai:	6	8
• rodiklių, kurių įgyvendinimas siekia 50-89 proc., skaičius	5	5
• rodiklių, kurių įgyvendinimas siekia 0-49 proc., skaičius	1	3
2021 m.		
Neįgyvendinti rodikliai (iš viso)	4 (iš 17)	22 (iš 82)
✓ Neįgyvendinti (kai faktinė reikšmė siekia 90-99 proc. planuotos reikšmės) rodikliai	2	8
✓ Neįgyvendinti (kai faktinė reikšmė siekia mažiau nei 90 proc. planuotos reikšmės) rodikliai:	2	14
• rodiklių, kurių įgyvendinimas siekia 50-89 proc., skaičius	2	5
• rodiklių, kurių įgyvendinimas siekia 0-49 proc., skaičius	-	9

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Žemės ūkio ministerijos duomenis

2 lentelė. Ministerijos stebėsenos rodiklių įgyvendinimas 2022 m.

Ministerijos 2022 m. neįgyvendintų tęstinės veiklos rodiklių skaičius	Uždavinių rezultato	Priemonių rezultato	Priemonių produkto
Neįgyvendinti rodikliai iš viso	4 (iš 14)	9 (iš 22)	38 (iš 101)
✓ Neįgyvendinti (kai faktinė reikšmė siekia 90-99 proc. planuotos reikšmės) rodikliai	2	4	8
✓ Neįgyvendinti (kai faktinė reikšmė siekia mažiau nei 90 proc. planuotos reikšmės) rodikliai:	2	5	30
• rodiklių, kurių įgyvendinimas siekia 50-89 proc., skaičius	2	3	16
• rodiklių, kurių įgyvendinimas siekia 0-49 proc., skaičius	-	2	14

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Žemės ūkio ministerijos duomenis

Nuo meteorologinių rizikų apdraustų pasėlių ir augalų plotai, kompensacijos

1 lentelė. Pagal nacionalinę priemonę nuo meteorologinių rizikų (šalna, speigas, kruša, ledas, lietus, audra) apdraustų pasėlių ir augalų plotų duomenys 2019-2022 m.

Vegetaciniai metai	Kompensacijos už draudimo įmokas gavėjų skaičius	Galimas drausti pasėlių ir augalų plotas, ha	Apdraustas pasėlių ir augalų plotas, ha	Apdrausto pasėlių ir augalų ploto dalis, proc.	Išmokėta kompensacijos suma (pagal nacionalinę priemonę VB lėšomis), Eur
2019 m.	955	1920000	263583,86	13,7	2108137
2020 m.	1368	1963000	320777,29	16,3	2421743
2021 m.	2029	2007000	415567,13	20,7	3882139,63
2022 m.	2443	2023000	455937,77	22,5	5326818,37

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Žemės ūkio ministerijos ir Nacionalinės mokėjimo agentūros pateiktus duomenis

2 lentelė. Pagal 2014-2020 m. Kaimo plėtros programos priemonę nuo iššalimo ir sausros apdraustų pasėlių ir augalų plotų duomenys 2019-2022 m.

Vegetaciniai metai	Meteorologinė rizika	Kompensacijos už draudimo įmokas gavėjų skaičius	Galimas drausti pasėlių ir augalų plotas, ha	Apdraustas pasėlių ir augalų plotas, ha	Apdrausto pasėlių ir augalų ploto dalis, proc.	Išmokėta kompensacijos suma (pagal KPP priemonę, ES fondo lėšomis), Eur
2019 m.	Iššalimas	600	1920000	122789,53	6,4	2388193
	Sausra	13		3275,77	0,2	64382
2020 m.	Iššalimas	729	1963000	159037,78	8,1	2299686
	Sausra	85		20129,79	1,0	335238
2021 m.	Iššalimas	927	2007000	172602,49	8,6	2779541
	Sausra	76		12146,05	0,6	224268
2022 m.	Iššalimas	1278	2036000	234828,98	11,5	4048667,51
	Sausra	74		13805,79	0,7	263326

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Žemės ūkio ministerijos ir Nacionalinės mokėjimo agentūros pateiktus duomenis

3 lentelė. Nuo sausros apdraustų pasėlių ir augalų ploto dalis 2019–2022 m.

Auginamų augalų ar kitų plotų pavadinimas	2019 m. deklaruotas plotas, ha	2019 m. apdrausto ploto dalis, proc.	2020 m. deklaruotas plotas, ha	2020 m. apdrausto ploto dalis, proc.	2021 m. deklaruotas plotas, ha	2021 m. apdrausto ploto dalis, proc.	2022 m. deklaruotas plotas, ha	2022 m. apdrausto ploto dalis, proc.
Avižos	88696,01		101306,78	0,4	95572,85	0,6	81900,51	0,1
Grikliai	28639,34		40135,82	0,8	50142,79	1,4	59123,37	0,1
Vasariniai kvietrugiai	9741,83		11077,14	1,5	11907,04	0,6	7804,56	
Žieminiai kvietrugiai	95851,57		104128,44	1,0	65213,84	0,7	56216,47	
Kukurūzai grūdams	46230,15		50666,54		49135,62		52859,46	0,5
Vasariniai kviečiai	157041,84	0,1	142364,01	0,6	157862,86	0,3	104793,05	0,2
Žieminiai kviečiai	740208,99	0,3	748875,40	1,7	784382,20	0,8	835720,72	1,0
Vasariniai miežiai	153318,53	0,1	139744,93	1,5	121880,02	0,6	103442,72	0,8
Žieminiai miežiai	21995,85	0,5	24791,62	2,1	26242,14	2,2	33037,09	1,9
Vasariniai rapsai	21447,20	0,05	10901,50	0,04	18107,40	1,7	15700,87	0,03
Žieminiai rapsai	224294,93	0,3	274402,94	0,5	296281,63	0,4	336547,85	0,9
Vasariniai rugiai	325,74		286,01		130,81	3,5	459,30	
Žieminiai rugiai	40811,59		36928,37	1,2	25999,85	1,3	29262,64	
Baltosios garstyčios	3587,42		4668,14	0,2	4057,33		4344,02	
Žieminiai kviečiai <i>Spelta</i>	2991,80		4828,30		6165,74	1,3	8232,05	
Pupos	56478,30		58679,57		78053,09	0,02	56075,94	0,8
Žirniai	78956,00		64480,27		64404,73	0,04	74468,46	0,3
Iš viso	1770617,09	0,19	1818265,78	1,11	1855539,94	0,65	1859989,08	0,74

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Nacionalinės mokėjimo agentūros duomenis

ŽŪM, NMA ir ŽŪDC metodinė ir informacinė pagalba savivaldybėms administruojant ES paramos priemones

1 lentelė. Metodinė pagalba savivaldybėms

Metai	Ministerija	ŽŪDC	NMA
2022 m.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 2 nuotoliniai ir 1 gyvas susitikimas su savivaldybių žemės ūkio skyrių vedėjais ir specialistais; ✓ nuotolinis informacinis seminaras; ✓ Lietuvos kaimo tinklo sekretoriato moderuotas renginys (seminaras) „LKT dirbtuvės“, kuriose pristatytos SP priemonių taisyklės. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ nuotoliniai seminarai (mokymai dirbti su PPIS, taisyklių pakeitimų pristatymas ir pan.); ✓ savivaldybių darbuotojams išsiųsta metodinė darbo su PPIS medžiaga; ✓ išspręsta 4 511 savivaldybių darbuotojų ir ūkininkų užklausa paraiškų teikimo ir tiklinimo, PPIS naudojimo klausimais. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ paramos priemonių pristatymo tiesioginės transliacijos; ✓ nuotolinė konferencija; ✓ suorganizuota 10 susitikimų su rajonų savivaldybių žemės ūkio skyriais paramos administravimo klausimais; ✓ nuotolinis Automatinės laukų nuolatinio stebėjimo sistemos (ALNSIS) pristatymas; ✓ deklaravimo aktualijoms pristatyti išleistas 16 psl. laikraštis; ✓ parodoje „Ką pasėsi“ NMA stende buvo konsultuojama paramos administravimo klausimais.
2023 m.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 4 Lietuvos kaimo tinklo sekretoriato renginiai (seminarai) „LKT dirbtuvės“ kuriose pristatytos SP priemonių taisyklės; ✓ 4 informaciniai seminarai tam tikrų savivaldybių ir seniūnijų (regionų pagrindu) žemės ūkio skyrių vedėjams ir specialistams bei žemdirbiams; ✓ nuotolinis susitikimas su savivaldybių žemės ūkio skyrių vedėjais ir specialistais; ✓ ŽŪM specialistų (dalyvaujant ir ŽŪDC bei NMA) 9 kassavaitinės nuotolinės konsultacijos seniūnijų darbuotojams ir ūkininkams deklaravimo klausimais + po kiekvienos konsultacijos dažniausiai užduodami klausimai talpinami (DUK) skiltyje ŽŪM interneto tinklalapyje + sukurta spec. pašto dėžutė užtikrinant operatyvų atsakymų gavimą į su taisyklėmis, deklaravimo procesu susijusius klausimus. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ nuotoliniai darbo su PPIS mokymai, apskaitos žurnalų pildymo mokymai, taisyklių pakeitimų pristatymai; ✓ savivaldybių darbuotojams išsiųsta metodinė darbo su PPIS medžiaga; ✓ mokymai kompiuterinėje klasėje (Mažeikių ir Akmenės raj. sav. darbuotojams); ✓ ŽŪDC bendroju informacijos teikimo telefonu buvo gauta 8 915 savivaldybių darbuotojų užklausa (dėl paraiškų teikimo, PPIS ir pan.). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ paramos priemonių pristatymo tiesioginės transliacijos; ✓ nuotolinė konferencija; ✓ deklaravimo aktualijoms pristatyti išleistas 24 psl. laikraštis; ✓ parodoje „Ką pasėsi“ NMA stende buvo konsultuojama paramos administravimo klausimais.

